

Zemire en Azor : zangspel, met kunstwerken en balletten

<https://hdl.handle.net/1874/367270>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneelstukken

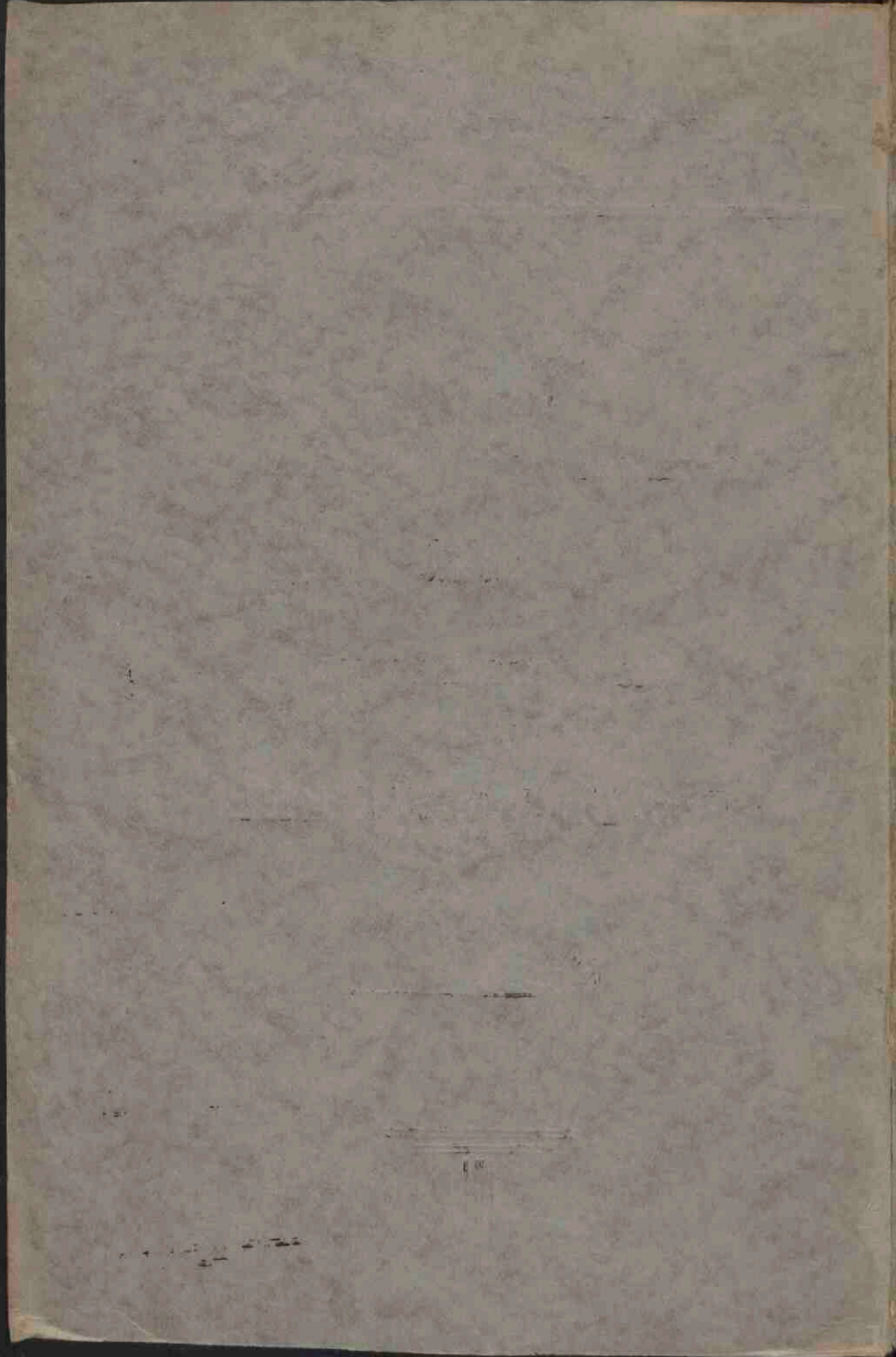
uit de

nalatenschap van

Prof. Dr. J. te WINKEL

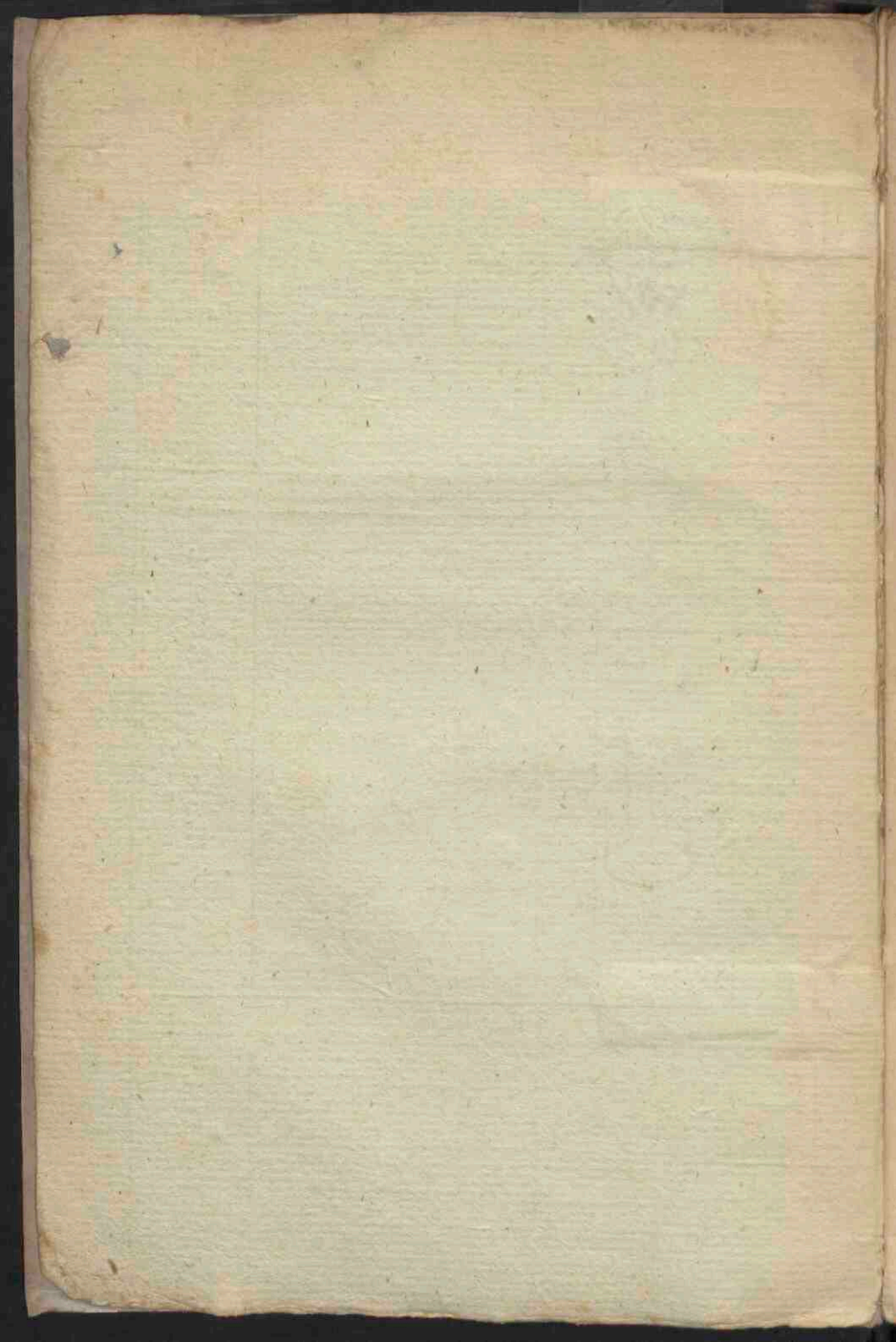
No. 192

by J. de Winkel
N. 1067

Pypers

ZEMIRE EN AZOR.

MEMIRE EN AZOR.

ZEMIRE EN AZOR,

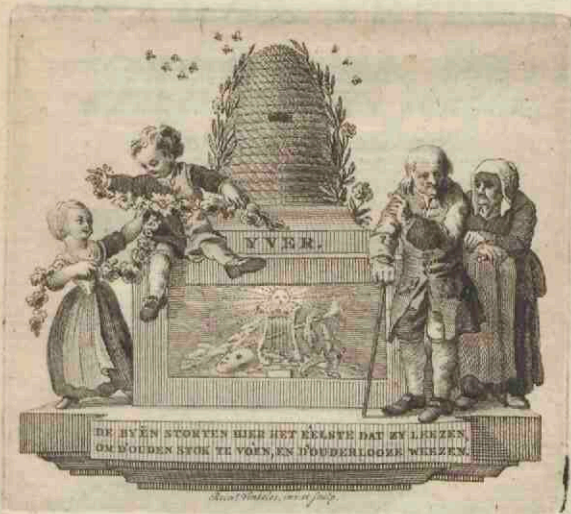
ZANGSPEL.

MET KONSTWERKEN EN BALLETTEN.

GEVOLGD NAAR HET FRANSCHÉ,

DOOR

PIETER PYPERS.

TE AMSTELDAM, BY
J. HELDERS en A. MARS, in de Nes. 1783.

Met Privilegie.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

EMIRÉ EN AZOR.

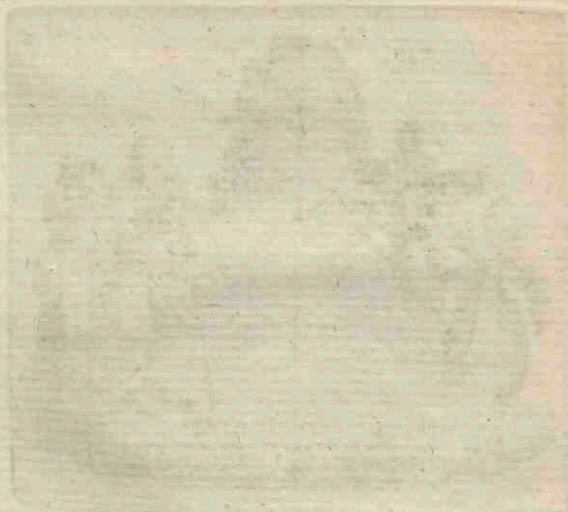
É A N C E S P E L

DE COSTUME EN BALLETIN

ET ALCO M A S M Y FAWWCH

M O S

H I T T E R B R S

T R A M S T Y D M S Y

I N D E X O F A M A S S I N S O L O 1793

A M S T E R D A M

A A N D E

WEL EDELE HEEREN
M. JAN FRED^k. BEREWOUT,
ARNOLDUS VAN RYNEVELD,
GEORGE DE VISSCHER,
E N
ABRAHAM FEITAMA,

GECOMMITTEERDENS TOT DE
ZAAKEN VAN DEN SCHOUW-
BURG, enz. enz. enz.

Myne erkenenis en achting
Bieden U dit offer aan,
Kunstmecenen ! wier bestaan
Niets beoogt dan Deugdbetrachting
En des Schouwburgs glans en nut,
Dien Gy met uw schoudren stut ;
Ondersteund door Burgerheeren,
Nooit volprezen in 't regeeren,
Nooit in zorgen uitgeput.

ZANGSPELLLIEFDE, thans aan 't blaaken,
Roept ons haaren Tempel in ;
Kuscht Muzyk als haar vriendin ,
Om zich edel te vermaaken ,
Daar zy, aan haar rechtehant,
Febus zegevaanen plant ,
In een' hemel van tooneelen,
Om dus 't oog en 't hart te streelen,
Dat voor haar in liefde ontbrand.

'k Zing: „ Triomf! Zy heeft verwonnen! ” —
'k Zie een' nyvren burgrendrom
Haar omfinglen van alöm.
Wie zou haar weêrstreeven konnen ?
Ieder lonkt haar minzaam aan.
'k Zie elk opgetogen staan
Door haar kuischheid, kiesheid, oordeel...
Elk bezeft haar nut en voordeel ;
Ieder is door haar voldaan.

Midas kan alléén haar schenden. —
Schenden? Neen! Dat kan hy niet,
Als men slechts zyn kruin beziet,
Laat ons hém den rugge wenden. —
Gy, ó kunstmecenen! Gy
Luistert naar heur melody,
In veel schoone dichtjuweelen,
Die Ge, als zo veel pronkstafreelen,
Ophangt, voor 't beschouwend Y.

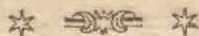
Dus herleeven Grieken, Romen,
't Pronk der gryze aéloudheid, weér:
Gy houdt hun gebruik in eer
Aan de koopryke Amstelzooien;
Ja, Gy slicht hunn' Schouwburg hier,
Met een' goddelyken zwier:
Gy bouwt Romen en Athenen
In onze Y-Stad op, van freenen
Eerst bezield door Orpheus liër.

Dus heeft ieder U verpligting,
Schouwburg, Zangkunst, Poëzy...
Ja, hun hart, thans dankbaar bly',
Looft en pryst deeze eedle sifting. —
In myn hart, niet min' verheugd,
Leest een kittelende vreugd,
Nu de zang, aan 't dicht geschonken,
Onze zielen mag ontvonken,
En een spoorslag word tot Deugd.

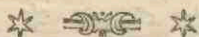
Zou myn lier dan blyven hangen,
Daar Gyzelf heur snaaren spant?
Neen! Ik gryp haar van den wand...
Waar nu 't yvrigste aangevangen?...
Wat voortreflyk zangtooneel
Valt myn zangster 't eerst' ten deel?
Dat me een gunstig lot bestiere!
Ik kies AZOR EN ZEMIRE.
Heerlyk! 't is een pronkjuweel.

Zedenleer, op schoone klanken,
Vind ik overal verspreid
In dit stuk, vol majesteit.
Wie zou MARMONTEL niet danken,
Wie GRETRY geene offers biën,
Daar we Euroop' beschonken zien
Met hunne onvergangbre giften,
Die, al streelende onze driften,
Snoode driften leeren vliën?

o Bestuurders, die dit kiezen
Met een gunstig oog aanschouwt!
Kan myn Nims, die U betrouwt,
Immer haaren moed verliezen? —
Zy treed, door uw goedheid sterk,
Rustig in Apolloos kerk,
En, daar zy 'er in durft treden
Met dit stuk in Neêrlands kleeden,
Offert ze U, tot dank, haar werk.

'k Staa getroffen, opgetogen. —
'k Zie Ge ontfangt, met minzaamheid,
Haar' volbragten arbeid;
Ja, haar zelfs ter hulp gevlogen
Waar zy struiklen mogt in 't dicht,
Redt Gy haar, voor elks gezicht,
Op tooneelen; wier vermogen
Haar gebreken dekt voor de oogen. —
Ach! wat is ze U duur verplicht!

ô Roemwaarde Palinuuren!
Mogt Gy voor den wees, die schreit,
Voor den grysäart, dien men leid,
Goud uit haare zangâer puuren!...
Ach! Hoe onbegryplyk schoon,
Hoe verheven wierd haar loon!...
Dit zou eeuwig haar verblyden:
Dit tot haaren roem gedyden;
Dit — dit was haar lauwerkroon.

PIETER PYPERS.

VOOR-

V O O R R E D E.

Offchoon ik een vast voornemen gevormd had, om my nooit weder, gelyk voorheen, te verledigen tot het samenstellen of vertaalen van eenig tooneelftuk, inziende de bedilzieke, meer dan kiesche eeuw waarin wy leeven, en waarin een schryver, die niet anders bedoelt dan zyne land- en tydgenooten en zichzeiven, op eene aangenaame wyze, nuttig te zyn, door waanwyze vitters meer afschrikt dan opgewekt word om zyne zuivere oogmerken te bereiken; heeft echter, vooreerst de bescherming, die de Wel Edele Heeren Bestuurders van den Amsteldamschen Schouwburg thans aan de Operaas (a) verleenen, als zyn-

de,

(a) Ik heb lang in beraad gestaan, met welke benaaming ik dit tooneelftuk zoude bestempelen. De heer Marmontel noemt hetzelfde Comedie-ballet, *mêlée de chants & de danses*, hetgeen men zoude kunnen vertaalen door *Blyfspel, met zang en dans*: edoch deeze benaaming was, myns dunkens, niet voldoende genoeg in onze taale, om dit stuk, hetgeen van eenen gantsch verschillenden aart is dan veelen onzer blyfspellen met zang en dans, van deezen laatsten te onderscheiden. Ik besloot dan om hetzelfde ZANGSPEL te noemen, hetgeen met het woord *opera* strookt, hoewel dit stuk in den volstrekten zin den naam van *opera* of *zangspel* niet draagen kan, zo min als alle de *zangspellen*, die wy, tot heden toe, in onze moedertaale, op ons tooneel hebben zien vertoonen; en welke de Franschen *des opera comiques* noemen, om dezelve te onderscheiden van de eigentlyk gezegde *operaas*, welken niet anders zyn dan treenspellen in muzyk, waarin alles gezongen en niets

V O O R R E D E.

de, by de ondervinding, bronnen van deszelfs welvaart, en voorwerpen van toezuiching onzer medeburgenen, waartoe de schoone en treflyke uitvoering onzer bekwaame Acteurs en Actrices niet weinig medewerkt; ten tweede de vriendelyke aandrang van mynen verdienstelyken en beroemden kunstvriend, den heere Bartholomeus Ruloffs, (welke daartoe byzonderlyk my als liefhebber der Muzyk- en Dichtkunst, en gevolglyk der zangspellen, aanzettede,) my overgehaald tot het in onze moederspraake ten tooneele voeren van Marmontels ZEMIRE EN AZOR.

Het waare te wenschen, dat eene bekwaamer dichtveder dan de myne, dit in allen opzichte roemwaardig zangspel in onze landtaale overgebracht hadde: trouwens, ik ben al te zeer overtuigd van myn gering kunstvermogen, dan dat ik my zoude durven vleijen, in allen deele, den waarlyk kundigen te behaagen. Echter wanhoope ik niet dat 'er uit dit zangspel eenig nut voor den Schouwburg in 't byzonder, en voor mynen evenmensch in 't algemeen voortvloeyen zal: aithans deszelfs oorsprongkyke vertooning, ja zelfs die in uitheemsche taalen, heeft altoos dermaate behaagd, dat
ik

gesproken word. Dus zyn by voorbeeld *Olympiade* en de *Orfeo ed Euridice*, gelyk ook alle de nooitvolprezene tooneelstukken van den grooten METASTASIO, die de onsterfelykheid vertregen heeft door geene andere tooneelstukken dan operaas te vervaardigen, van welken 'er eenigen de eer genoten hebben van, door onze Nederlandsche dichters, tot treurspellen gewrongen te worden. Welk eene voldoening voor de haaters der zangspellen!

V O O R R E D E.

ik my eenigzins in dit vliejend vooruitzicht durve bevestigen. Indien ik zo gelukkig mogt zyn van dit voornaamste oogwit te treffen, zoude ik recht hebben om deezzen mynen arbeid verre te achten boven het bereik der giftige pylen, voortgevoegen uit den koker van den Laster; boven het bereik van schryvers, wier voortbrengzels meer verbitteren dan verbeteren, meer omverwerpen dan opbouwen; en die zich meer doen haaten dan beminnen: daar echter goede en rechtgeëarte oordeelkundigen zich altoos de liefde en hoogachting van gantsche natiën verworven hebben, welke liefde en hoogachting als de toetssteenen hunner wezentlyke verdiensten kunnen aangemerkt worden. Integendeel strekt de algemeene haat en verächtting, die de werken der bedillers meestal achtervolgen, ten bewyze, dat de uitzichten, die deezze verächtelyke schepzels bedoelen door haatelyke schriften, die niet zelden van mislagen, welken zy ylhoofdig waanen in staat te zyn van te kunnen verbeteren, krielen, en'er als van samenhangen; dat die uitzichten, zeg ik, wel verre van het waare belang, dat ieder waereldburger in de verbetering van zichzelve en van zynen evenmensch stellen moet, in 't oog te houden, geheel en al daarvan vervreemd zyn, en meer zucht tot zelfbelang, of nog laager einden, dan tot verbetering, ten toon spreiden. Dus verraaaden zy zichzelve, in weêrwil van zichzelve, en verdienen alleenlyk aangemerkt te worden als haatlyke fremmers van het algemeene nut en genoegen hunner medeburgen, ja, als wuige, partydige, en kwaadaartige paskwilschryvers, die
geen

V O O R R E D E.

geen ander antwoord dan een verächtend stilzwygen verdienen (b).

Ik zal myn geächte lezers niet lastig vallen met hen een wydloopig verslag te doen in hoe verre ik de voetstappen van mynen voorganger al of niet nagetreeden ben: wie zich de moeite getroosten kan van myne navolging by den Franschen dichter te vergelyken, zal spoedig ontwaar worden, dat ik Marmontel niet alleen niet woordelyk gevolgd, maar zelfs geene zwaarigheid gemaakt heb van, op verscheidene plaatsen, waar het my niet te onpas voorkwam, het oorspronklyke te veranderen, ja, 'er iets van myne eigen gedachten by te voegen. Ik achtte dat een vertaaler, of liever navolger, zo min gehouden zy een slaaf van zy-

nen

(b) Ik zoude ter deezer plaatze, eenigen der paskwillen en derzelver schryvers, welken ik bedoele, by naamen opnoemen, zo ik geen afgryzen had van, door zulk eenen handel, my met hen gelyk te stellen; en, door het noemen, dier verächtelyke naamen myne veder te bezoedelen. Daarënboven is elk lid der burgermaatschappye aan dezelve verplicht naamen van haatlyke medeleden, zo veel hem doenlyk is, in den poel der vergetelheid te smoooren, opdat zy den nakomeling niet ergeren, of zomtyds aanleiding ter navolging geeven. Met dat inzicht verbood eertyds de Magistraat van Efeze het noemen des schandnaams van den eerloozen brandflichter van Dianaas prachtige tempel, (welken naam ik, gelyk den hunnen, met hetzelfde oogmerk, verzwygde,) opdat dezelve in vergetelheid gebragt zoude worden. Die booswicht zocht zich door gruweldaaden beroemd te maaken, omdat hy zich door heldendaaden daartoe niet in staat rekende.

V O O R R E D E .

nen voorganger te weezen, als- dat een oorspronklyke tooneelspeischryver zich slaafsch behoeve te binden aan de stipte waarheid eener geschiedenis, die hy tot onderwerp zyns tooneelstuks kiest. Deze vryheid word, myns dunkens, nog uitgestrekter, wanneer het onderwerp van zulk eenen aart is als dat van Zemire en Azor, moetende hetzelfde alleenlyk aangemerkt worden als eene leerzaame fabel, wier onnatuurlykheid zo min te berispen is, als dat Fedrus, La Fontaine en Gellert te berispen zyn, omdat zy de stomme en redenlooze dieren in hunne fabelen spreekende invoeren. Ik heb derhalve myne eigen dichtluim, waar dezelve opwakkerde, in geene boeijen willen kluisteren, maar vry laten speelen, voornaamenlyk in de rol van Ali, welke boertige persoonaadje ik, op verscheidene plaatzen, meer dan myn voorganger uitgewerkt heb, niet om Marmontel te verbeteren, maar alleenlyk omdat de gedachten, die my, onder het vertaalen van sommige plaatzen invielen, my toeschenen op ons tooneel niet onbehaaglyk te zullen zyn.

Ik heb ook noodig geoordeeld, aan de *Toverninf*, die deftige *Perfoonaadjs*, eene uitgebreider rol toe te deelen, dan myn voorganger gedaan heeft, omdat zy kan aangemerkt worden als, of liever wezentlyk is, de *Beschikster* der geheele daad waaruit deeze opera is samengesteld, en dienvolgens meer behoorde uit te munten in haar luisterryk verschynen op het tooneel, hetgeen by Marmontel geschied, alleenlyk om het volgende te zeggen:

Azor,

V O O R R E D E.

Azor, tu vois que la bonté
 A tous les droits de la beauté.
 Sur les cœurs étend son empire.
 Et que sous ma loi
 Tout ce qui respire,
 Adore Zemire,
 L'adore avec toi.

Het zoude, myns dunkens, niet te onpas geweest zyn, zo de groote Gretry van deeze woorden eene majestueuse aria gecomponeerd had, waardoor de Toerninf niet weinig zoude uitgeblonken hebben: dan, om dit eenigzins te vervullen, heb ik getracht haar eenige deftige regels in den mond te leggen, welken ik hoope dat myn' waarden medeburgeren niet zullen mishaaen.

Alle de Nederlandsche dichters, welken zich wel hebben willen verledigen tot het in onze moederspraake overbrengen van zangspellen, hebben niet te onrechte geklaagd over de onbegrypelyke moeite, die 'er aan deeze taak vast is: niemand kan 'er ook een recht denkbeeld van vormen, dan die door de ondervinding weet wat het zy op reeds gecomponeerde muzyk, naar Fransche vaerzen ingericht, Nederduitsche woorden te plaatzen, waarin niet alleen de zuivere en gladde poëzy waargenomen zy, maar die tevens, naar den eisch der zaaken, het krachtige, aandoenlyke, stoute, boertige, verwoede, enz. der muzyk uitdrukken. 't Is derhalve niet te verwonderen, dat wy somtyds onze oplettendste en naauwgezette dichters, in dit punt, den bal heb-

V O O R R E D E.

hebben zien mislaan, waarover zy niet zelden wat al te streng, doch meestal door ondervindingloozen gehekeid en berispt zyn. Alwie maar eenigzins zyne handen aan dit werk geslaagen heeft zal, durve ik hoopen, wel eenige toegeeflykheid gebruiken, zo 'er in de zangstukken van deeze opera eenige slooting of hardigheid voorkoomen mogt; en de desönkundigen vertrouwe ik dat in de getuigenis van alle onze dichters zullen berusten.

Hoe afkeerig ik ook zyn mooge van my immer in te laaten in het spreeken, veel min schryven over eene kunst waarin ik niet rondborstig durve zeggen my geöeffend te hebben, gelyk onder veelen de hoogstpryslyke kunst van tooneelspeelen is, omdat ik overtuigd ben dat het redeneeren van eenen onkundigen, over zaaken welken hy niet verstaat, niet zelden door bespotting, (volgens verdienste,) achtervolgd word; hebbe ik echter, op het lofelyk voetspoor van veele alöm beroemde dichteren, de vryheid durven neemen van op zommige plaatsfen in dit stuk eenige aanwyzingen te doen, die alleenlyk ingericht schynen om den acteur of actrice in de uitvoering van hetzelfde te onderwyzen: dit belge den kundigen en bekwaamen acteur of actrice niet, wien ik niet in zyne of haare verdiensten heb getracht te verkorten, also ik niet voor hem of haar, maar slechts voor de onkundige tooneellisten, (welken 'er maar al te veel gevonden worden.) het zy zy zulks zyn door beroep, het zy uit liefhebbery, deeze aanwyzingen geschreven heb. Hoe zeer een tooneelspelschryver ook mooge overtuigd zyn van de bekwaamheid der tooneelspeelers die hy voor het tegen-

V O O R R E D E.

woordige onderstellen kan dat zyn stuk of stukken zullen vertoonen, kan hy voor het toekomende zich daarvan niet verzekerd houden, en deeze onzekerheid wettigt hem om, zo veel in hem is, zyne stukken voor eene slechte uitvoering te beveiligen. Daarenboven schryft een tooneelspelschryver niet alleen voor aanschouweren, maar ook voor zeer veele leezeren die zich niet in de gelegenheid bevinden van aanschouwers te zyn: denzulken behoort hy zyne stukken, zo veel hem doenlyk is, op het tooneel hunner verbeeldingskracht te vertoonen, en tot dat einde dunkt my dat de aanwyzingen, waarvan wy spreken, niet weinig medewerken.

Thans afgehandeld hebbende het geen ik noodig voordeelde mynen geüchten leezeren wegens dit zangspel te berichten, komt het my niet ongepast voor, ter deezer plaatze, iets ten voordeele der zangspellen in 't algemeen, ter neer te stellen, voornaamentlyk om dat wy het tydſtip geboren zien waarin dezelyen eene byna algemeene toefjuigching verworven hebben. Hier door beöoge ik geenszins eenigen den minſten aanval te doen op verdienstelyke tooneelstukken van eenen anderen aart: ik ben te ſterk overtuigd van de ſchoonheid en het nut der deſtige treur- en blyſpellen waarmede ons glansryk en in roem aangroeijend tooneel pronkt; myne medeburgers nevens my hebben te dikmaals opgetoogen en verrukt geſtaan door derzelve voortreflyke uitvoering, en bewonderen nog dagelyks te veel de kunst onzer bekwaame tooneellisten; dan dat het my mogelyk zoude zyn tegen dezelyen, ten voordeele der operaas, het

har-

V O O R R E D E.

harnas aan te schieten: ik bedoel alleenlyk de zangspellen eenigermaate te beveiligen tegen den aanval van zulke kunstyveraaren die tegen dezelve in 't harnas komen, als tegen de gedrochtelykste voortbrenfelen van het menschelyk vernuft, ja, als tegen onnatuurlyke monsters, die zy voor altoos wenschen van ons tooneel verbannen te zien, om dat ze volgens hun voorgeeven, zo zy van hunnen zang en muzyk beroofd worden, den aanschouwer een zeer mager genoeg, en geene nuttigheid hoegenaamd overlatten (c).

Om dit voorgeeven te keer te gaan staat my aan te merken, voor eerst; Dat, schoon het volkomen waar was dat 'er in de zangspellen geene nuttigheid te vinden ware, zy ten minste niet schaadelyk kunnen genaamd worden, en diensvolgens verre te achten zyn boven de niet alleen laage en laffe, maar zelfs vuile en zedenbezoodelende kluchten, waar mede ons 'aan deugd en konst gewyd tooneel, door zo lange tyden heen, is ontheilgd, en tot vier roeden de Zangspellen schynen geworden te zyn, waarmede een in dit opzichte kiescher smaak, dan die der vorige tyden, die schandvlekken der kunst uit Apolloos tempel, al geesfelende schynt te willen uitdryven. Zoude dit wel eene geringe nuttigheid zyn, al hadden zy geene andere dan deeze?

Ten tweede ben ik wel verre van toe te stemmen, dat 'er
in

(c) 't Is op deeze wyze dat ik niet zelden sommigen onzer landgenooten over de Operaas heb hooren redekavelen.

V O O R R E D E.

in de zangspellen geene nuttigheid te vinden zy. Alwie onbevooroordeeld, na een ryp onderzoek over dit punt, vonnisfen wil, zal, vertrouwe ik, in myn gevoelen vallen. Vinden wy het tegengeftelde niet volkomen bewaarheid in Silvaan, de twee Jaagers en het Melkmeisje, den Smirnschen Koopman, de Edelmoedige vriendschap, Lucile, ja ook in Zemire en Azor? (d) Ligt in alle deeze stukken geene goede en gezonde zedenleer opgesloten? Ja hebben wy eenigen hunner, zelfs zonder de muzyk, niet op ons tooneel met genoegen zien uitvoeren?

Ten derde: onderfteld, niet toegestemd, dat zy buiten de muzyk nutloos waaren, vraage ik, of dan de muzyk op zich zelve nutloos zy? Wie zal zulk een wreed vonnis durven vellen over deeze godlyke, over deeze hemelsche afkoming, wier vermogen de harten als wasch doet smelten? Wie zal deeze eedle konst, die, door alle landen en alle eeuwen heen, op den troon van eere heeft gezeten; die altoos den scepter heeft gezwaaid in alle gevoelige zielen; en voor wier hemelsche uitwerkselen de Schepper van het mensche-lyk harte hetzelve zo gedwee, zo buigzaam, zo aandoenlyk gevormd heeft; nutloos durven noemen? Ja wie zal de zielverkwikkende zangkonst durven vernederen onder de danskonst, welke op ons tooneel, niet alleen sonder tegenworseling algemeen gedoogd, maar zelfs met drift toegejuicht word?

(d) Ik telle alleenlyk zulke zangspellen op, welken op ons tooneel reeds vertoond zyn: 'er zyn, in uitheemsche taalen, eene menigte anderen, die myn zeggen onwederfpreeklyk staaven.

V O O R R E D E.

word? Daarenboven: mag men eene zaak, die weezentlyke schoonheden bezit, veröordeelen, omdat zy, zo men haar van deeze schoonheden beroofde, zoude ophouden schoon te zyn? Waar zoude ons zulk eene redeneering heenleiden? Wat zoude 'er dan op den aardbodem overblyven, dat den naam van schoon verdiende? De operaas zyn konststukken, wier voornaamste schoonheid in de muzyk gelegen is, en zo deeze schoon is, dat is, gepast naar den aart van het onderwerp, behoort de aanschouwer zich daarmede te vrede te stellen, en al het overige hetgeen de operaas luisterlyk en voortreflyk maakt, gelyk, schoone vaerzen, goede zedenleer, decoratiën des tooneels, kunstig acteeren der tooneelisten, enz. aan te merken als louter toegift, waarop zyn kunstminnend oog vergast word. Dit geschied in meest alle de operaas, en deeze geeven derhalve doorgaans meer, dan zy belooven, of verpligt zyn te geeven, en dus worden zy niet alleen aangenaam en nuttig voor den aanschouwer die dezelve alleenlyk om de muzyk komt bywoonen, maar ook voor zulk eenen, wiens aandacht zich op voorwerpen buiten deeze vestigen wil. Mogelyk zal my hier tegengeworpen worden door eenen muzykhaater... ó! op de tegenwerpingen van deezen ongevoeligen antwoord ik niet.

Met even weinig gronds als het reeds aangehaalde, bevispen onze opera-onderdrukkers derzelyver onnatuurlykheid. Wat is 'er, vraagen zy, onnatuurlyker, dan zingende te bidden, te sterven, te morren, verhaalen te doen, te dreigen, enz? Ik zoude hierop met eene andere vraag kunnen antwoorden, te weeten, of het dan natuurlyker is, dit al-

V O O R R E D E.

les in zoetvloeiende vaerzen, en op juiste en welgepaste rymklanken te doen, gelyk zulks in de treur-en-blyspellen geschied (e)? Dan daar toe behoeve ik myne toevlugt niet te noemen, zo ik alleen doe aanmerken, dat, in alles wat men spreekt, voornaamentlyk op het tooneel, een muzykaale toonval, buiten welken alles zoutloos, ja onverdraaglyk valsch zoude uitgesproken worden, plaats hebben moet. Hoe meer nu deeze toonval overeenstemt met de zaaken welken de woorden uitdrukken, hoe schooner men oordeelen mag dat die woorden voortgebragt worden. De muzyk, die toch, het zy men spreekte of zinge, het uitbrengen der woorden aangenaam maaken moet, heeft, door haaren zang, ons middelen aangewezen, om zulks niet alleen zoetluidende, maar ook eigenaartig, en dus ook natuurlyk te doen. Om hier van één voorbeeld uit duizenden by te brengen, bepaale ik my by den overal beroemden Desferteur, zangspel, zo uitmuntende in muzyk, als verruklyk door het onderwerp. *Trefte de arme Alexis het hart van den aandoenlyken aanschouwer*
niet

(e) Ik zoude hier by het woord *onnatuurlykheid* lang kunnen blyven stil staan, zo ik wilde onderzoeken, in hoe verre de *natuurlykheid* op het tooneel behoore in acht genomen te worden, en hoe grovelyk men tegen dezelve ontelbaare reizen, zelfs in verdienstelyke treur-en-blyspellen, doch voornaamentlyk in de zogenaamde *Dramaas*, welken men als de natuurlykste tooneelstukken tracht op te dischen, zondigt: doch dit zoude my te verre heenleiden. Ik heruste, wat dit punt betreft, in het vonnis dat onze schouwburgmīnnaars, zo zy onpartydig voansien willen, zullen gelieven te veilen.

V O O R R E D E.

niet onëindig heviger, wanneer hy hem door doodsangſten neêrgeſlaagen het hartverſcheurend „ eeuwig vaarwel”, op de treurnooten der zielvermurwende muzyk, hoort toefnikken aan zyne in onmagt liggende, en half zieltoogende Louiſe, dan, wanneer Durimel, in een ander tooneelſtuk van denzelfden naam, doch van een zeer verſchillend onderwerp, eensklaps van zyne zielsbeminde afſcheid neemende, haar, „ vaarwel Clara!” toeroept? Niemand zal zwaarigheid maaken hierop rondborſtig „ ja” te antwoorden: doch wat is toch de reden deezer aandoening? De onnatuurlykheid? Dit is onmogelyk: de onnatuurlykheid kan zulk eene uitwerking in het menſchlyk hart niet te weeg brengen. Het moet derhalve het tegenovergeſtelde; het moet wel deegelyk de natuurlykheid der toonvallen zyn, welken, in de omſtandigheden waarin Alexis zich bevind, voortgebragt worden, die het hart ontroeren, en in hetzelfde medelyden en droefheid, doen ontſtaan, welke toonvallen onmogelyk zo aandoenlyk zouden hebben kunnen zyn, zo de muzyk dezelve door haaren zang niet uitgewerkt had. De muzyk kan aangemerkt worden als de kunst die het natuurlyk ſpreeken volmaakt, gelyk de hand eens kunſtigen hoveniers eenen door Natuur wel aangelegden luſthof verſraait en verruklyker maakt: met één woord, de ſchoone zang is de volmaking van het natuurlyk ſpreeken.

Onze opera - haaters behelpen zich met nog eene andere reden, om welke zy zo zeer tegen de zangſpellen worſtelen; deeze beſtaat hier in, dat onze natie, (volgens hun) door derzelyer vertooning, afgetrokken word van

V O O R R E D E.

den yver en zucht om deſtige en leerzaame treur-en-blyſpellen te komen beſchouwen, en alleenlyk blyft hangen aan het valſche ſchoone der operaas; waardoor de goede ſmaak bedorven en verkracht, en het weezentlyke en waare inzicht des ſchouwburgs, te weeten het opbouwen van taal en dichtkunde, en het voortplanten van goede zeden verwaarloosd en verdyeld word.

Ik vertrouw een gedeelte deezer opwerping reeds beantwoord te hebben, en, in 't voorbygaan aanmerkende dat de dichtkunde zo wel in operaas, als in andere tooneelſtukken kan opgebouwd worden, waarvan ontelbaare onwederſpreeklyke bewyzen in uitheemsche zangſpellen voorhanden zyn; dunkt my dat de ondervinding het overige gedeelte der opwerping onwederleglyk tegenspreekt. Kan 'er wel ten eenig voorbeeld aangehaald worden dat 'er ten tooneelminnaar den ſchouwburg gemyd, of het bywoonen der treur-en-blyſpelvertooningen achterwegen gelaaten heeft, om dat 'er operaas geſpeeld wierden? Ik vertrouw van neen: en zo dit al gebeurd waare, zouden dan de operabeſtryders zulk eenen zelfs niet voor zinloos moeten houden? De operaas zyn gevolglyk niet hinderlyk aan andere verdienſtelijke tooneelſtukken: wat zegge ik? hinderlyk? Ik denke dat het tegeengeſteide volkomen waar is. Hoe yeele muzykminnaars worden 'er thans niet naar den ſchouwburg getrokken, die 'er te voren nooit verſchenen, en 'er, zo 'er geene operaas geſpeeld wierden, nooit verſchenen zouden zyn! Bewonderen zy alsdan niet tevens onze voortreffelyke treur-en-blyſpellen die vóór de operaas vertoond worden? Bewonderen zy als-

V O O R R E D E .

alsdan niet tevens de verdiensten onzer bekwaame acteurs en actrices die dezelve uitvoeren, welke zy, nu kennende, in hunne kunst hoogüchten en roemen, daar zy voor deezen naauwlyks wisten dat zy op den aardbodem waaren? Bekruipt hen vervolgens de lust niet om den schouwburg, zelfs dan ook wanneer 'er geene operaas gespeeld worden, te komen bywoonen? Ja, zien wy zelfs vreemdelingen, waarvan onze stad vervuld is, thans niet meer dan voorheen door de muzyk der operaas alleen, (want der taale zyn zy onkundig :) naar den schouwburg lokken, waarin zy, uit de gebaarden onzer tooneellisten die treur-en-blysspellen vertoonen derzelyer bekwaamheid afmeetende, hunne verdienste tot in vreemde landen kunnen overbrengen? Ik begryp derhalve niet hoe het mogelyk zy dat onze operagispers zich zo zeer, als veelmaalen gebeurt, tegen dezelve kunnen verzetten, daar zy, zo wel als anderen, nevens my in staat zyn de boven aangehaalde drangredenen te kunnen overweegen, en daaruit af te leiden dat de operaas, wel verre van nutloos te zyn, en andere verdienstelyke tooneelstukken te drukken; in tegendeel aan goede zeden, taal- en dichtkunde, en andere tooneelspellen nut en luister byzetten. Het waare derhalve te wenschen dat dit over 't algemeen aldus begrepen wierd, en dit voornaamentlyk in een tydgewricht als wy beleeven, waarin onze natie, zo lange jaaren als onafscheidbaar vastgebonden aan bekrompen tooneelwetten ons uit Frankryk toegekomen, zich, hoe langer hoe meer van die banden schynt te willen losmaaken, en eenen welgegronden zucht voor schoone treur en-blysspellen

V O O R R E D E.

blyvende voeden, derzelver vertooning te willen verpoozen door die der zielsbreelende zangspellen (f). Ik verklaare geen doorzicht genoeg te hebben om welke reden eenigen onzer landgenooten, waarönder zelfs dichters, dit genoegen aan hunne medeburgen zoeken te betwisten. Is vooral een schryver die niet eigensinnig en feilöorig tegen den stroom ophaspelen wil, niet verplicht zich te voegen naar den overheerschenden smaak zyner natie, zo nogthans dezelve niet strydig zy met de goede zeden en gezonde reden (g)?

Heb-

(f) Men zoude hier nog kunnen byvoegen dat de afwifeling van de eene zaak door de andere den mensch meer behaagt, dan het onafgebroken genot van eene en dezelfde: dit ligt in onze natuur opgesloten, en volgens deeze onze neiging, doet de afwifeling der treurspellen welke de *operaas* veröorzaaken, ons somtyds met meer kracht naar dezelve verlangen dan dat wy op den duur niets anders dan treurspellen zagen. De mensch leeft, gelyk het spreekwoord zegt, by de verändering, en hoe meer de aangenaame voorwerpen, welken hy ontmoet, verschillende zyn, hoe meer zyn geest werkende word gehouden om op allen een oplettend oog te slaan, daar in tegendeel alle voorwerpen hoe aangenaam zy ook zyn moogen, zo zy altoos dezelfde, en aan zich zelven gelyk zyn, eene kwyning in den geest veröorzaaken, welke dien, zelfs door het geftaadig genot, als doct in slaap vallen. Derhalve moeten de *operaas* de treurspellen, en de treurspellen de *operaas* ondersteunen. Zy behooren onafscheidbaar by elkanderen en moeten samen tot onze geestverkwikking medewerken.

(g) Sommigen onzer Nederlandsche Dichters, welken zich reeds eenen naam verworven hebben door hunne schriften, ondersteunen niet weinig de beflaming op deeze vraage, door ons tooneel met

hun-

V O O R R E D E.

Hebben zulks, oudstyd, en zelfs latere schryvers niet altoos gedaan? Volgens my is in een schryver eene geringe opoffering zyner denkbeelden aan die van zyne natie, zo zy niet schadelijk maar onverschillig zyn, pryswaardiger dan het halstarrig opdringen van onverschillige begrippen aan anderen die van een verschillend begrip zyn. Leeven wy niet allen, of ten minste, moeten wy niet allen tot elkanders nut en genoegen leeven? Waaröm dan elkanderen lastig gevallen met het verdedigen van begrippen wieraanneening of verloochening niets ter verbetering der zeden, hetgeen toch het voornaamste doelwit van elk waereldbewoner zyn moet, medewerkt? Heeft deeze overdenking ergens eene goede toepassing, het is ten opzichte der tooneelstukken, wier voornaamste oogmerk is, of ten minste moet zyn, vermaaklyk te sichten: is het niet het zelfde of dit

schrei-

honne zangspellen te verryken; gelyk zyn de Heeren Aschenberg, Uylenbroek, Rutoffs, Lynstager en anderen. Ja onze voortrellyke Dichter, de Heer Nomsz, heeft, reeds voor dat de oude schouwburg door de vlammen vernield wierd, de neiging van zynen landaart kennende aan het tooneel eene opera geschonken. Allen die nevens my een waare zucht tot den bloei van ons tooneel in hunnen boezem gevoelen, verlangen dat deezen, en andere dichters, in hunne loflyke poogingen niet verflaauwen, maar meer en meer het nut der zangspellen, tot volkomen ondergang der spoorlooze kluchten, moogen aan den dag brengen; den yver der acteurs en actrices, die de opera's uitvoeren, aanmoedigen; en dus alle de tooneelisten als om sryd doen samen spannen tot hunnen wederzyfchen roem, en tot den algemeenen bloei van den schouwburg.

V O O R R E D E .

schreiende , lagchende , of zingende geschied? Elk mensch heeft eene byzondere geëartheid : de eene wil deftig en ernstig door een treurspel , de andere boertende door een blyspel opgewekt worden : waarom zullen wy nu dat gedeelte onzer evenmenschen , dat zingende vermaand en vermaakt wil worden , deeze voldoening onttrekken? Neen! Laaten de zangspellen derzulkere wenschen vervullen! te meer , daar zy niet als onnatuurlyke monsters gelyk ik vertrouwe betoogd te hebben , maar als schoone voortbrengfels van het menschelyk vernuft kunnen aangemerkt worden , aan wier goedkeuring niet alleen de gryze oudheid , het kunstweekend Italie , (alwaar andere landen zo veelde konsten en wetenschappen geput hebben ,) Duitschland en Vrankryk , maar ook onze geliefde Amstelslad het zegel gehangen hebben ; in zo verre dat het byna ongeloufelyk voorkomt dat 'er nog onder ons gevonden worden , wier tegenworstelingen een antwoord eischten , waartoe ik my , alleenlyk uit liefde tot den algemaenen bloei onzes Schouwburgs , en uit zucht , om mynen waarden Medeburgeren , zo veel in my is , het nuttig genoeg te verschaffen , waarnaar zy , tot ontspanning van hunne werkzaame bezigheden , trachten , verledigd heb . Ik vleie my niet , door alle myne aangevoerde drangredenen , de haaters der zangspellen volkomen in myn belangen te zullen overhaalen : ik vrees , in tegendeel , eerder hierdoor in 'hunne ongenade te zullen vallen , omdat ik weet welke eene onbegrypelyke moeite 'er aan vast is , eens aangenomen en vastgestelde bepridden , vooral zo die .

V O O R R E D E.

die in onze landgenooten wortelen geschoten hebben, volkomen uit te roeijen: dit moeten wy aan den tyd, die alle verandering te weeg brengt, overlaaten, en hoopen dat andere schryvers, die meer bekwaamheden dan ik, bezitten, dezze stoffe, welke ik slechts aangeroerd heb, en waaröver een boekdeel zoude te schryven vallen, breedvoeriger zullen verhandelen. 't Is my genoeg voor den geenen die nog op dit stuk geene vooroordeelen hebben, eenen grondslag te hebben gelegd, waarop zy eenigermate beginnen kunnen hun vohnis te vestigen, en dan durve ik vertrouwen dat onze landaart, hoe zeer dezelve ook door zo veel jaaren heen verknocht moge geweest zyn aan treur-en-blyspellen, niet aarzelen zal met zyne goedkeuring ook algemeen te geeven aan het vertoonen van zangspellen, (welken thans in onze moedertaale nog in de wieg liggen, en die door veelen verlangd worden een volkomen wasdom te zullen erlangen,) omdat zy niet alleen het schoone en de nuttigheid der treur-en-blyspellen bezitten kunnen, maar ook daarenboven door hunne schoone muzyk de harten verrukken, gelyk ik hoope dat, het zy door vertaalingen van veele schoone Fransche en Italiaansche, het zy door oorsprongklyke operaas, onzen landaart door den tyd ontegenzeglyk zal bewezen worden. Althans van mynen kant zal 'er tot dat einde geene moeite gespaard, maar de weinige tyd, die my overblyft tot uitspanning, toegewyd worden aan deezen arbeid, die my des te aangenaamer zal zyn, hoe meer verkwikkend nut 'er myn waarde landgenooten uit zullen scheppen, en hoe meer dezelve zal toebrengen tot het

af.

V O O R R E D E.

afweeren van vreemde tooneelſpeeleren, die binnen deeze muuren, niet alleen operaas, maar ook treur- en blyſpellen in uitheemsche taalen, komen vertoonen, om, waare het mogelyk, onzen verdienstelyken tooneelſpeeleren den loef af te ſteeken, en den landdãrt geheel en al af te trekken van de zucht om onzen Nederduitschen ſchouwburg te bezoeken; in welk laatste zy hoe langer hoe meer niet dan te veel slaagen, omdat zy, door het ſpeelen van operaas, veel beminnaaren dergelyven naar zich lokken, die zolang te vergeefs gewenscht hebben operaas in onze moedertaale, op ons tooneel te zien vertoonen. Hoe meer veld nu deeze vreemde tooneelſpeelers op onzen landdãrt zullen winnen, (het geen zekerlyk geſchieden moet, zo 'er door Nederduitsche operaas te ſpeelen, geene zorg voor gedraagen word,) hoe ſterker de zucht tot onze taal- en dichtkunde ook moet verſlaauwen, en tot hoe minder getal van menſchen dezelve zich zal bepaalen; en dus, in plaats van opgebouwd, en uitgebreid, afgebroken en ingekrompen worden, aangezien, volgens de eigen bekentenis van sommige dwarsboomers der operaas, de treurſpellen by ons niet zelden voor vry wat ledige banken vertoond worden. Ledige banken kunnen gewislyk geene aankweekers van taal en dichtkunde zyn, doch behooren, (door de zucht der natie, niet te ſtremmen, maar te gemoet te komen,) gevuld te worden met aanschouweren, die overtuigd zyn, dat men alle vermogens inſpant om hen genoeg te geeven: dus kan en treur- en blyſpel, benevens de opera bloeijen; dus kan allengs
de

V O O R R E D E .

de vreemdeling overtuigd worden, dat de Hollander zo min in kunstvermogen, als in werkzaamheid of andere deugden, voor geene natie ter waereld, zo hy zich vlytig toelleggen wil, behoeft te wyken; dus zal de inwooner by zyne medeburgen kunnen vinden, hetgeen hy thans met zo veel drifts, by vreemdelingen zoekt.

PER.

PERSONAADJEN.

AZOR, *Koning van Ormus* (*), eerst onder eene
verschriklyke gedaante.

SANDER, *een Persiaansch koopman.*

ALI, *sloaf van Sander.*

ZEMIRE, }
FATME, } *dochters van Sander.*
LISBE, }

DE TOVERNINF.

Z W Y G E N D E.

Gevolg der Toverninf.

Hofftoet van Azor.

(*) Ormus is een eiland in Perfiën, met den tytel van Koningryk: op dit eiland is ook eene stad gelegen van denzelfden naam. Het tooneel is beurtelings in een lustpaleis van Azor, beurtlings in een landhuis van Sander, gelegen aan den zeeboezem des eilands, en niet verre van de stad Ormus.

Z E-

ZEMIRÈ EN AZOR,

Z A N G S P E L.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

*Het tooneel verbeeld eene prachtige en helder verlichte
zaal, in Azors lustpaleis. Even na het openen
des gordyns verneemt men een yslyk onweder,
verzeld van hagel en wind.*

S A N D E R, A L I.

S A N D E R.

W at wonderlyk geval! — Een prachtig lustgebouw,
Verlicht, met huisfieraën op 't heerlykste overlaaden,
Doch eenzaam....

A L I, die alle tekenen van vreesächtigheid vertoont.

Och! mynheer, ik bid, laat my u raaden...

't Is hier niet pluis. Ik vrees....

S A N D E R.

Wat of men vreezen zou?

A

A L I.

2 ZEMIRE EN AZOR,

ALI.

Dat alles wat wy zien wel tovery kon weezen.

SANDER.

Het zy zo: moogen wy niet spreken van geluk,
(Wyl ons het aaklig bosch en 't onweêr deeden vreezen,)
Dees plaats te ontmoetén, in een' nacht zo vol van druk?

ALI.

Gevoelt gy moeds genoeg om hier deez' nacht te blyven?

SANDER.

En waarom niet?

ALI.

Mynheer! Ik bid, doe dát toch niet.

SANDER.

Wat vreest gy? Zo er een in dit paleis gebied,
Zien wy ons wél door hem geryven.

ALI.

Maar zo 't een geest mogt zyn...

SANDER.

Wat dan?

ALI.

Dan gaan we op 't oogenblik, want 'k houd daar weinig van.

ARIA.

A R I A.*

Het onweêr is gedaan :
De wind komt tot bedaaren ;
De lucht ſchynt op te klaaren.

Ik ſmeek, kom laat ons gaan.

Het zyn alleen wat nevelingen

Die nog de lucht omringen,

Maar die zyn ras vergaan.

De lucht word weder klaar.

Uw dochters by elkaer

Verwachten u met ſmarte ;

Ja, de vrees ſluit haar 't harte,

Want 's nachts is 't eens zo naar.

Gy miut ze teêr, gy draagt ze in 't harte.

Waarom, waarom bedroeft gy haar?

Het onweêr is gedaan :

Ja, 'k hoor den wind bedaaren, enz.

S A N D E R.

Wat zegt gy? 't Onweêr word nog zwaarder.

A L I, *ter zyde.*

„'k Hoor het wel”.

S A N D E R.

Hoe vinden wy den weg?

A L I, *met levendigheid.*

Myn hand zal u geleiden.

S A N-

* De muziek geeft het tegenſtrijdige te kennen van het geen Ali in
zeerze Aria zegt, en drukt een verdubbeld onweder uit.

4 ZEMIRE EN AZOR,

SANDER.

Wy zyn hier wel. Laat ons deez' nacht hier saam'verbeiden.
Gy, vrees maar niets....

ALI.

Vrees niets! Hoe! 't hart zit me in de knel.

SANDER.

Wy zullen morgen vroeg, van hier, als 't dag word, scheiden.

A R I A

Kan ik, na deez' ramp, iets duchten?

'k Ben alles kwyt; ik vrees niet meer.

Waarom vrees ik ongenuchten,

Wyl ik het leven niet begeer?

't Is all' vergaan: niets is gebleven.

Eerst had ik rykdom, roem en eer.

't Benig schip, myn hoop in dit leven,

Is vernield in het woedend meir.

ALI.

Ik, die geen ander goed dan 't leven ooit bezat,
Ik hou niet van dat licht te waagen.

SANDER.

Zwyg maar: de rust kan my behaagen;
Engy, slaap, zo gy kunt....

ALI.

Hoe! Hongrig, moe en mat,
En

En dat by geesten, my neêrleggen om te rusten!...
 'k Ben daar toe niet gezind. 'k Zou wel wat eetenlusten.

(In het midden der zaal verschynt oogenbliklyk eene
 prachtig toebereide tafel.)

ALI, zeer ontfeld.

• O Hemel!

SANDER.

Ali! wat is dat?

ALI.

Mynheer! — Een tafel, vol van alle kostlykheden!

SANDER.

Gy ziet dat iemand zorgt voor 't geen ons nodig is.

ALI, beevende.

Jal iemand!...

SANDER, zich aan tafel zettende.

Zit daar neêr.

ALI.

Eet gy er van?

SANDER.

Gewis.

De gastheer wil met glans aan ons zyn zorg besteeden.

ALI, met eene luide stem.

Die goede heer onthaalt niet slecht!

(Zachter spreekende.)

Ik moet er niet dan goed van spreken,
Want hy hoort alles wat men zegt.

(Weder met eene luide stem.)

Wat zou ons verder hier ontbreeken?
'k Had eerst myne oogen uitgekeken
Aan al de pracht van dit gebouw,
Wyl 'k veel van mooie huizen houd;
Maar, nu wy ook wat schaffen moogen,
Staa ik bykans als opgetogen....

(Stil, tegen Sander.)

Mynheer! wat zit myn hart in 't nouw!
Ik bid u, kom toch op de proppen....
Myn hart doet niet dan angstig kloppen;
Ik vrees dat gy vergeeven word;
Doe toch uzelf niet te kort....

SANDER.

De spys is lekker.

ALI.

'k Vrees gy zult ze duur betaalen. —
Och! durfde ik ook, — hoe zou ik hier myn maag onthaalen!

SANDER.

Durf maar.

ALI.

Welân.
(Hy begint ook met schroom te eeten.)

S A N.

S A N D E R.

Ook wyn!

A L I, *verheugd.*

Ook wyn!...

S A N D E R.

Kom, proef dien vry.

A L I.

o Ja! dat moet ik doen. Wie kan zyn' lust bepaalen?

(Hy schenkt wyn in een glas.)

S A N D E R.

Uw handen beeven! Hoel myn Ali! Siddert gy?

A L I.

Mynheer... de drommel mag me haalen....

'k Vrees toch... dit hartversterkend vogt

Word mooglyk ons, door een gedrocht,

Dat ons vermoorden wil, geschonken. —

Maar 't bruit me niet: hier dient gedronken.

(Hy drinkt.)

Die wyn is kostlyk, en, al dronk ik my den dood

In 't ingewand, die fles moet uit: ik vrees geen' nood.

(Hy drinkt weder.)

Dit doet myn krachten wederkomen,

En maakt verheuging in myn bloed....

Die drank doet me aan myn hartje goed;

'k Voel geen vermoeidheid meer, en denk ook niets te schroomen.

8 ZEMIRE EN AZOR,

(Hy drinkt nogmaals.)

Nog maar een enkele teug. — Kon ik die vreugde droomen?

A R I A.

Maak ons nooit voor de geesten bang;
Ik vind ze beter dan de menschen.
Zie hier all' wat myn hart kan wenschen.
Ik zoek niets meer myn leven lang.
Men zoekt maar hunnen roem te ontsteelen,
Lagchen we om deeze ydle praat.
Nimmer kunnen zy my verveelen.
Ik wensch nooit naar een' betren maat,
Met hun wil ik myn leven deelen,
Als hunne fles maar open staat.

S A N D E R, *schertzende.*

Voorwaar, myn Ali is een man,
Wien niets vertsaagen kan.

ALI, *nogmaals driftig drinkende.*

ô! Niets! — Nu denk ik wat te slaapen.

(Hy werpt zich in eenen armstoel.)

S A N D E R.

Ik ga eens zien, hoe 't nu staat met het weêr geschapen.

(Sander vertrekt, doch komt oogenbliklyk terug.)

ALI, *zich tot slaapen zettende.*

Indien ik hier niet zitten mogt,
Zou'k staande slaapen, als ik 't zocht.

D U O.

D U O.

SANDER.

Het weér is schoon.

ALL.

Ik mag 't wel lyden.

SANDER.

Ali!

ALL.

Ik slaap.

SANDER.

Vertrekken wy.

ALL.

Wanneer de drank my mag verblyden,

Draai ik me op zy'.

SANDER.

U zal de slaap veel meer gedyden,

Als gy te bed zyt; slaap dan vry.

ALL.

Gy kunt die zorg zeer wel vermyden;

Dees stoel is zacht genoeg voor my.

SANDER.

Het licht komt nader.

ALL.

't Kan vertrekken.

SANDER.

Ali! 'k zal heengaan zonder u.

ALL; *in slaap vallende.*

Vertrek: ik volg: — ja, maar niet nu...

SANDER.

Zou u geen ondiér scbrik verwekken,

Zo 't hier ver'cheen?

ALI.

O Neen, o neen.

SANDER.

Die wyn verkloekt u ongemeen.

ALI.

Die wyn verkloekt my ongemeen.

SANDER.

Kom, gaan wy. 't Huisgezin zit my met smart te wachten.
Staa op: 'k gebied het u. Vertrekken wy terstond.

ALI, *drinkende.*

Gun my die fles, voor't laatst, te drukken aan myn' mond.
Zou ik, nu 'k drinken kan, ook hier van dorst versmachten?

Mynheer houd, al te veel van my,
Dan dat hy willen zou dat ik hier armoë ly'.

Ik bid, laat my myn' tyd besteeden.
't Gebeurt niet elken dag het geen gebeurt op heden.

(Hy gaat voort met eten en drinken.)

SANDER.

Eer ik dees wondre plaats verlaat,
Behoor ik een bewys hiervan met my te draagen:
Zemire, met haar arm' om mynen hals geslaagen,
En affcheid neemende in een' kommerlyken staat,
Bad my, dat ik voor haar een roos zou medebrengen.
't Geval wil, tot myn vreugd, gehengen,
Dat hier dit roosje groeit; — het groeit gewis voor my.

Wel.

Welân, Zemire! ik pluk het vry.

(Hy treed naar een' roozenboom, welke op eene tafel staat, en plukt er eene roos af, die hem, op 't zien van Azor, door schrik ontvalt.)

T W E E D E T O O N E E L.

S A N D E R, A L I, A Z O R.

A Z O R, met eene dreigende stem.

W at doet gy?

A L I, beevende, en zich, zo veel hy kan, zoekende te verbergen.

Hemel!

A Z O R.

Spreek: waarom steelt gy myn bloemen?

S A N D E R.

Vergeef 't my. — Wyl ik uw milddaadigheid kon roemen
In alles wat my hier ontmoet heeft, dacht ik niet
Dat hier iets kwaads in stak, of dat het u verdriet
Zou wekken, zo ik een dier roozen af ging plukken.

A Z O R.

De ondankbaarheid is een der snoodste gruwelstukken.
'k Verschaf u 't avondmaal, myn' allerbesten wyn,
Dees plaats, waargy kunt veilig zyn. . .
Ondankbre! kan ik u deeze eüveldaad vergeeven?
♠ Neen! ik wreek my straks.

(Na

(Na een wyl zwygens zyne stem verheffende.)

Bereid u om te sneeven.

SANDER.

Ontneem my 't leven vry, 'k bescherm het niet, ó neen!
't Is niet beklagenswaard', — myn kinders zyn 't alleen.

AZOR.

Drie dochters, naar men zegt, zyn u in d'echt geboren.

SANDER.

Het geen, in deezen staat, helaas! myn wanhoop voed,
Is, dat ik die, ontbloot van hulp, verlaaten moet.

*ALI, sidderende en stamelende, terwyl hy zich achter
Sander, zo veel hy kan, verschuilt.*

Ja! Had gy ze eens gezien... zy zouden u bekooren...
Zy zyn zó schoon... Gy had gewis meêdoogenheid.

SANDER.

Ik kom van Ormus, en ik had myzely' gevleid
Daar goede tyding van het eenig sehîp te hooren
Dat my nog overbleef, — maar acht! het is verloren.
Myn dochters baden, toen wy afscheid namen, my,
Zo 'k kryk terug kwam, dan aan haar te willen denken,
En de eene, fraaije kant, aan de andre, lint te schenken:
Dit heb ik haar beloofd, en dit verwachten zy:
Doch myne jongste spruit versmaad die fraaijigheden,
En spreekt, me omhelzende en liefkoozend, deeze reden:
,, 'k Verzoek slechts eene roos: hoe dierbaar zal die zyn!
,, Ja, meer dan 't grootst geschenk, wyl vader die zal plukken,
,, En denken dan aan my, — dit kan my 't hart verrukken.

ARIA.

A R I A.

Het arme kind had nooit gedacht,
 Dat haar verlangen my den dood had toegebracht.
 Verberg haar wel dat deeze rooze,
 Hoe schoon zy blooze,
 My bragt ter dood.
 Ach! ach! wat word haar lyden groot!
 Myn verlangen
 Haar te ontfangen
 Daar zy me in haare armen wacht,
 Deed my deeze roos erlangen.
 Maar, arme kind! had gy gedacht,
 Dat gy my zelf in 't lyden bragt?

A Z O R.

'k Ben teêr genoeg van hart, schoon ik wreedâartig schyn,
 Maar, ('k hoop gy zult het niet verhindren.)
 Een van uw teêrgeliêfde kindren
 Geev' zich, in uwe plaats, aan my.

S A N D E R.

Een myner dochteren in uwe dwinglandy!

A Z O R.

Beloof ze, of vrees myn wraak.

ALI, stil tegen Sander.

Hier dient niet veel gesproken,

Wyl hy de magtigste is.

SANDER, driftig tegen Azor.

Ô Wreedâart! om één bloem!

A Z O R.

AZOR.

Hoe weet gy of myn lot, myn leven, ja myn roem
Niet ahang' van dees roos, door Toverkracht ontloken?

SANDER, *ter zyde.*

„ Neen, 'k sterf veel liever, dan ik haar dien ramp verwek;
„ Maar 'k wil ze wederzien, dit eischt dat ik vertrek.”

AZOR, *ter zyde, met hevige aandoening.*

„ Ô Wreede Toernimf! waar' thans uw magt verbroken!”

Tegen Sander.

Wel nu?

ALI, *stil tegen Sander.*

't Belooven valt niet zwaar.

Ik bid, mynheer! beloof het maar.

SANDER, *na een diep gepeins, met onverschrokkenheid.*

Ondanks myn heilloos lot, waarvan ik yze en gruuw,
Geef ik aan u myn woord, en zal het heilig houën:
Een myner dochtren zult ge in myne plaats aanschouwen,
Of ik keer zelfs terug by u.

AZOR.

Nu zyn wy vrienden. Ban uw vreezen.
Herneem die bloem.

SANDER.

Wie? Ik!

AZOR.

Herneem ze; 't is myn wil,

En

En laat zy, onder ons, ontheven van geschil,
Een onderlinge band van trouw en vriendschap weezen.

A R I A.

Geen list kan hier bestaan :
Gy kunt my niet ontgaan.
Wanneer ik ben verbolgen,
Vrees voor deeze hand,
Want die kan u vervolgen
Op de zee en op 't land.
Maar 'k zal uw trouw beloonen,
Zo gy my niet misleid ;
'k Zal u, in eeuwigheid,
Myn' dank daarvoor betoonen,
Ja, uw belofte kroonen
Veel meer dan gy u vleit.

Verkies myn gramschap dan, of myne erkentenis.

S A N D E R.

Ik acht veel meer myn woord, dan uw geducht vermogen.

A Z O R.

Ik acht uw deugd zeer hoog : — dit blyve u steeds voor oo-

Opdat gy spoedig en gewis (gen.—

Uw reis thans zoudt voltrekken kunnen,

(Hier ziet men eene wolk nederdaalen.)

Zal ik daartoe dees wolk vergunnen,

Die, in een enkel oogenblik,

U t'huis zal voeren. . . .

ALI.

'k Sterf van schrik.

Een wolk! — Gedoog...

AZOR.

Wat wilt gy vraagen?

ALI.

Dat ik myzelve' naar huis moog' draagen.

'k Ben 't wolkenreizen ongewoon.

*(Azor stampet met zyn' voet, en straks verschynt
'er een vliegende draak.)*

AZOR.

Dees draak is mooglyk beter.

ALI, met verdubbeling van angst.

Goôn!

Myn hoofd zou deerlyk suizebollen,

En ik van boven nederrollen.

(Azor wenkt met zyne hand, en de draak vliegt weg.)

AZOR.

Wacht dan uw' meester hier...

ALI.

ô Neen!

'k Bedank u hartlyk. Ik had geen'

Heel grooten zin om hoog te zwaaijen

Op wolken, die den kop doen draaijen:

Maar, heer... vergeef het... op een' draak!...

Zo

Zo zeper. . . dat 's ook geen vermaak;
 Doch, mits ik een van bei moet kiezen,
 Wil ik het liefst' den draak verliezen,
 En pak, in deeze wolk, myn biezen,
 Veel eer, dan hier alleen te kniezen.

De meester waagt het wel, waarom
 De knecht dan ook niet?

(Hy treed naar de wolk, doch deinst met afschrik terug.)

AZOR.

Ali, kom.

Hoe! Aarzelt gy? Wat moogt gy vreezen?

ALI.

Welaan! Ik laat my dan beleezen,
 Al wist ik, dat ik in de maan,
 Of hooger nog, eerst siil zou staan.

(Sander en Ali worden in de wolk weggevoerd.)

Einde des eersten bedryfs.

B

TWEE-

ZEMIRE EN AZOR,
TWEEDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

*Het Tooneel verbeeld eene eenvoudige kamer, in het
landhuis van Sander.*

ZEMIRE, FATME, LISBE.

(Zittende te werken by het licht eener lamp.)

T R I O

TE SAMEN.

Myn zusters, laat ons samen waaken:

Dien glans

Des transt

Zien wy genaaken:

Wy zien welhaast zyn' heldren gloed.

Ach! kom nader,

Lieve vader!

Grootste lust van ons gemoed!

Ons grootste goed!

FATME.

Linten zal ik haast ontfangen.

LISBE.

En ik, de allerschoonste kant.

FATME.

Wie kan schooner lint verlangen?

LISBE.

Vaders gift! Uit zyne hand!

Z E.

ZEMIRE.

My zal hy een roosje schenken ;
't Roosje is myn geliefde bloem.

FATME en LISBE.

Slechts een roos ? 't Verdient geen denken.

ZEMIRE.

Vaders gunst verheft haar' roem.
Myn zusters, laat ons sinnen waaken :
Den glans, enz.

TWEEDE TOONEEL.

SANDER, ALI, ZEMIRE, FATME, LISBE.

ZEMIRE, FATME en LISBE, *te samen*
van blydschap opspringende.

Myn vader!...

SANDER.

'k Wensch u goeden dag,
Myn lieve kinders.

ZEMIRE.

Vader! Ach!
Wat vreugd kan ons uw komst verwekken!

FATME.

De Hemel schenkt u aan ons hart.

SANDER.

Hy liet ten minste my vertrekken
Om u eens weêr te zien.

(Ter zyde.)

„O Smart!”

ALI, ter zyde.

„Ik ben hier ook, dank zy den winden:
 „Wie kon ooit wilder paarden vinden?
 „Wie't hart heeft doe 't my vrylyk na.”

ZEMIRE, tegen Sander.

Waart gy gelukkig op de stroomen?

FATME.

En zyt gy ryk terug gekomen?

SANDER.

't Is alles weg...

LISBE en FATME.

Hoe! Alles!

SANDER.

Ja.

Wy zyn rampzalig als te voren.

ZEMIRE.

Gy hebt ons hart nog niet verloren:

't Bemint u meer dan ooit.

SANDER, na eene korte tuschenpoozing, tegen
 Fatme, en Lisbe.

Myn kinders! Ach! Gy weent!...

(Tegen Zemire, haar met hevige aandoening omhelzende.)

En gy vertroost my!... Ach!..

ZEMIRE.

Gy wilde zelfs nooit bouwen
 Op de ydle hoop van 't goed, dat we aan de zee vertrouwen.
 De Hemel heeft aan ons nog schats genoeg verleend.
 Met weinig kan de mensch het waar geluk genieten.
 Het vogeltje in het woud is armer nog dan wy:
 Het slaapt by nacht, en 't zingt by dag zyn melody:
 Eén nestje is al zyn schat; niets kan 't nogthans verdrieten.
 'k Zag dikmaals, op het veld, den schaamlen akkerman,
 Al hupplende in het gras met zyn beminde gade,
 Zyn' staat verheffen, die gerustheid geeven kan:
 Hun voorbeeld, vaderlief, kome ons, in ramp, te stade.
 Schep moed, ik bid, schep moed, en spiegel u aan hen.
 Onze Ali mag voortaan het zwaarste werk verrichten,
 Myn zusters nevens my, hoe teér en jong ik ben,
 Den oogst inzaamen: wy kennen onze pligten.
 Spreekt, zusters, is 't niet waar dat vader, die ons mint,
 Geheel ons hart vervult, dat alles in hem vind?

LISBÈ, *aangedaan.*

Ja, lieve zuster.

FATME, *ingselyks.*

Ja, lief kind.

ZEMIRE.

Wat onheil staat u dan te vreezen?
 Kunt gy dan nóg rampzalig weezen?

SANDER, *zyne traanen afdroogende.*

Het arme kind!— Zy steelt my 't hart.

22 . Z E M I R E E N A Z O R ,

Ik voel my als verrukt door al die tederheden.

(Na een wyl zwygens.)

Zemire, ik dacht om u.

(Tegen Fatme en Lisbe.)

Maar, tot myn groote smart,

't Was buiten myne magt... Gy weet hier van de reden.

FATME en LISBE.

Uw goedheid is te groot.

SANDER, *tegen dezelve.*

Die is door 't lot bepaald.

(Tegen Zemire.)

Gy bad my om een róos, Zemire; wil ze ontfangen.

ZEMIRE.

Myn vader! Gy verrukt me.

SANDER.

Ik kende uw groot verlangen.

Zy blyve u dierbaar.

(Ter zyde.)

Ach! zy is wel duur betaald.

ZEMIRE.

A R I A.

Roosje vol geuren,
 Wat zyt gy schoon!
 Staa hier ten toon!*
 Wat fraaije kleuren!
 Wat heerlyk koon!
 Nooit moet gy treuren!
 Roosje vol geuren,

Kom! En staa hier altoos ten toon.*

(*Zy brengt de roos eerst aan, en 'plaatst daarna de-
 zelve op haaren boezem.)

SANDER.

Myn kinders, 'k zie gy hebt den gantschen nacht gewaakt:
 Ik moet my ook ter rust begeeven.
 Omhelst my.

(Ter zyde.)

Hemel! Ach! Waar ben ik toe geraakt!

(Fatme en Lisbe vertrekken zeer neêrslagtig; Zemire
 blyft, en slaat haaren vader gade, die zich, over-
 stelt van droefheid, op een' stoel nederwerpt.)

24 ZEMIRE EN AZOR,
DERDE TOONEEL.

SANDER, ALI, ZEMIRE.

ZEMIRE, *ter zyde.*

Hoe treurig is hy!

SANDER, *haar gewaar wordende.*

Gaa.

ZEMIRE.

Neen, vader: meer dan 't leven
Bemin ik u. Ik kan niet gaan.

SANDER.

Ik ben te hevig aangedaan...

Laat my alleen.

ZEMIRE.

Ik smeek... Wat droefheid doet u beeven?

SANDER, *ter zyde.*

Wat zeg ik haar? —

(Tegen Zemire.)

't Is niets. Vertrek.

ZEMIRE.

Hoe, vader! Niets?

o Neen! Ontdek me uw hart; het lyd te veel verdriets.

Schoon wy dat fchip verloren achtten,

Wart gy nogthans getroost: geen hoop deed ons iets wach-
ten.

Nu,

Nu, welk een treurig onderscheid!

Drukt u de nederslagtigheid.

Myn vader! ach! wil my ontdekken,
Wat dees geheime smart moog' wekken.

Laat my uw troosterese zyn.

Hoe! Kunt ge uw lieve spruit verzwynen,

Wat de oorzaak zy van deeze pyn?

Kunt gy dit op uw hart verkrygen?

Ik smeek, ontdek uw hart aan 't myn'.

S A N D E R, zwaar zuchtende.

Laat my alleen.

*(Zemire verwydert zich, en geeft alle tekenen van zwaare
nederlagtigheid.)*

Ik doe haar treuren,

Maar 'k zal haar trachten op te beuren.

Zemire, kom, omhels uw' vader, eer gy gaat.

Z E M I R E.

Myn vader ..

S A N D E R.

Nu, vertrek; gaa rusten.

(Hy vertrekt spoedig.)

Z E M I R E, by zichzelfe.

Neen, 'k verlaat

Hem niet. Ik gaa hem na. Zyn zwynen doet my beeven.

'k Wil weeten wat zyn smart dus heeft in top geheven.

(Zy volgt haaren vader.)

ZEMIRE EN AZOR,
VIERDE TOONEEL.

ALL.

My dunkt ik droom, of ik ben zot.

Myn schrik is nog niet in te toomen.

Myn arme meester! Welk een lot!

Gy gaaft uw woord: hoe 't nagekomen?

Dit is het echter 't geen men wint,

Wanneer men zich op reis bevind.

Ik heb den brui van zó te zwerven:

Dat heet ik sterven voor zyn sterven.

Wie op de wolken reizen wil,

Mag heel gerust myn plaats bespreken;

Wyl ik hier liever, slecht en stil,

Wil woonen in onze aardfche streeken,

Dan, in de lucht, den hals te breeken.

A R I A.

'k Bedank voor 't reizen: 't haart verdrieten.

Ik sterf een oud man — zo ik kan.

'k Wil als een plant hier wortel schieten;

Wyl ik dat reizen heel verban.

Het mag nog gaan op 't land te zwerven;

Dat 's een vermaak by helder weér:

't Mag ook nog gaan op zee, een' keer,

Schoon ik het liefst die pret wil derven;

Maar op een wolk om hoog te zwaaijen,

En zien om laag

Onze aardbol hangen, zonder schraag!...

Dat doet den kop geweldig draaijen.

Myn kopstuk draait nog als een tol.

Ik schei 'er uit. Myn maag is vol.

Ik

Ik wil myn woord ook vastlyk houën,
En niemant zal my ooit weër in een wolk aanschouwen.

Dat rytuig ging dan woedend snel!

Zo uit den hemel in de hel;

Dan uit de hel weër in den hemel.

Ik ben half ziek van dat gewemel.

Wat heb ik wonderheën ontmoet!

Dit reisje deed my kwaad en goed;

Want 'k heb onz' aardbol nu bekeken

Net als zy is. — Zy is, naar 'k reken,

Niet grooter dan.... ik weet het niet.

Ik zag ze zo maar in 't verschiet.

De zon! — Die zou 'k niet grooter achten...

Maar onze maan! — Naar myn gedachten...

Wel.... die kan niet veel kleiner zyn...

Al 't geen ik zien kon, onder 't rennen,

Was als een schaduw, als een schyn.

Geen starren kon ik onderkennen,

Maar, 't geen ik zag, dat zag ik wél;

En 'k hoop, als ik het eens vertel,

Zal ieder my gelooven willen,

En, zo 'k vertrouw, my niet bedillen.

Het spyt my van myn' armen heer:

Zo hy nog eens zo reist, komt hy gewis niet weër.

V T F D E T O O N E E L.

ALI, ZEMIRE.

ZEMIRE, driftig en angstig opkomende.

Myn dierbaare Ali! Spreek: wat angst mag vader knellen?
 Zyn zwygen doet my schier tot wanhoop overhellen.
 Wanneer hy my omhelst dan loost hy zucht op zucht.
 Myn hart word toegeschroefd, en is op 't zwaarst' beducht.

ALI, ter zyde, *terwyl hy eenige schreden achter-
 waarts doet.*

„Vertrekken wy”.

ZEMIRE.

Helaas! Zult gy my ook ontvlieden?

ALI.

Ik kan, gelyk gy weet, geen traanen weêrstand bieden.

ZEMIRE, hem weêrhoudende.

Lieve Ali! Ach! Ik smeek, heb deernis met myn' staat.
 Gy zyt alleen myn hulp, myn troost, myn toeverlaat.
 Vertrouw aan my wat ramp uw' meester mooge treffen.
 Ik kan hem mogelyk van zyne smart ontheffen.

Ik zal hem troosten, zo ik kan.

ALI, *ter zyde.*

„Het arme kind! Zó jong te worden opgegeeten!...

„Hy maakte 'er slechts één' maalyd van.”

ZEMIRE.

Wat zegt gy toch? Ach! Doe't my weeten.

ALI, *ter zyde.*

„Maar neen: 'k durf wedden dat hy dit bekoorlyk kind
 „Zo maar in eenen niet verflind.

(Tegen Zemire.)

Hoor toe. 't Gaat vast wat gy zult hooren. —

Uw goede vader is verloren,
 Zo hy in u geen' byftand vind.

ZEMIRE.

Myn vader!...

ALI.

Ja. Hy heeft aan my op't strengst' bevolen,

Dat alles voor u blyv' verholen.

Doch, wyl hier 't zwygen niemant baat,

En wy niet rugwaarts kunnen keeren,

(Myn meester praate wat hy praat',)

Zo hoor. — Deez' nacht... een bosch...

SANDER, *van binnen.*

He! Ali!

ALI, *verschrikt.*

Ik wil zweeren

Hy is het zelf. Gaa: wacht my straks by u. Gaa heen...

ZEMIRE.

Gy hebt te veel ontdekt om my't vervolg te zwygen.

ALI.

30 ZEMIRE EN AZOR,

ALI.

Vertrek : gy zult terftond, wel alles uit my krygen.

Z E S D E T O O N E E L.

SANDER, ALI.

SANDER, *by zichzelven.*

o Neen, 'k vind nergens rust. Dat onheil moet me alleen...

(Ali gewaar wordende.)

Gy slaapt nog niet?

ALI, *droefgeestig.*

Ik? Neen.

SANDER.

En myn beminde kindren?

ALI.

Die slaapen.

SANDER.

Ali! Ach! Kon ik haar' druk vermindren!

'k Gebied u andermaal dat gy haar niet ontdekt

Werwaarts ik heen verreis, of wat my finart verwekt.

ALI.

Hoe! Gaat gy dan?

SANDER.

o Ja. Deez' avond zal 't geschieden.

ALI.

A L I.

En heeft dat zulk een' haast?

S A N D E R.

Wil my geen' weêrstand bieden.

Geef my een tafel, wyl ik schryven wil. — Nu, gaa.

Laat my in eenzaamheid.

A L I, bedrukt.

ô Ja...

(Hy vertrekt schoorvoetende.)

Z E V E N D E T O O N E E L.

S A N D E R, in een diep gepeins, en vol bedruktheid,
na een wyl zwygens.

Myn beevend hart, — het lyd all' wat een hart kan lyden.
Myn kinders! Myne dood, helaas! moet u bevryden:
Wat yslyk tot! — Maar wat beproeft een vader niet,
Als hy zyn kindren met verdrukking worstlen ziet!
Zou ik u, myn Zemire! — Ik yz'! — zó wreed doen
sneeven, —

U, zo moorddaadig aan zyn' wraaklust overgeeven?...
ô Neen! Dit zy de schoonste en de ysfelykste stond,
Myn kroost! waar in ge in my een' tedren vader vond!

(Hy schryft het volgende.)

R E.

RECITATIVO.

Ik moet nog een reis gaan voltrekken: —

Zeer lang misfchien — myn kroost! — Dat u geen ramp ontfell'!

Niets moet uw deugd bevelken.

De Hemel zy uw hulp! — Dat u zyn gunst verzell'!

Geniet in deeze plaats all' wat u vreugd kan wekken.

Bemint elkaër; mint my. — 'k Omhels u faam'. — Vaartwel!

'k Ben nu geruster dan te voren.

Doch wien het veiligste uitverkoren

Wiens hand ik deezen brief beveel?

Aan Ali .. neen, in tegendeel.

Hy ruste: ik mag hem nu niet wekken;

Maar mynen brief, eer 'k gaa vertrekken,

Deez' avond achterlaaten. 'k Voel

Dat my myn zwakheid heeft verwonnen,

En ik myzelv' de rust moet gonnen:

Myne oogen staan den slaap ten doel.

(Hy vertrekt.)

ACHTSTE TOONEEL.

ZEMIRE, ALI.

D U O.

ZEMIRE, *driftig opkomende, terwyl Ali haar achtervolgt.*

Ik wil hem zien, ik wil hem spreken.

Ik ben bereid: ik ben 't die sterven wil.

ALI.

A L I.

Ach! Zemire! spreek toch wat stil.
 Hy hoort u aan. Spreek toch wat stil.
 Uw vader zal zich aan my wrecken.
 Zie eens, zie eens hoe 't met my gaat:
 Ik zweeg wel stil, was ik in staat.

Z E M I R E.

Ik zyn hart zó wreed doorsteeken!
 Dit kan niet zyn. — Ik beef! ik tril!
 Ik moet hem zien; ik wil hem spreken;
 Ik ben bereid, ik ben 't die sterven wil.

A L I.

Ach! Zemire! spreek toch wat stil!
 Hy hoort u aan. Spreek toch wat stil,
 Want by wil gaan, en u niet spreken.

Z E M I R E.

Hoel Hy wil gaan!
 Neen, neen. Dit word nooit toegetaan.
 Kom, laat ons gaan.
 Ik wil hem zien,
 Om hulp te bién.

A L I.

Gy zult hem zien
 Uw oog ontvién.

Z E M I R E.

Wel nu, gy zult myn leidsman weezen
 Naar dat paleis: geleid myn schreên.

A L I.

Wie? ik! U naar uw' dood doen treên!

ZEMIRE EN AZOR,

Een' vader, die u mint, doen vreezen!

Neen, neen...

ZEMIRE.

ó Wreede! ziet gy niet

Dat hy aldus den dood ontvlied?

Wilt gy dat hy verscheurd moet weezen?

ALL.

Neen, neen, ik gaa toch niet.

(Ter zyde.)

„Voor myzelven mag ik vreezen.”

ZEMIRE.

Lieve Ali! Vader ligt te rusten:

Dit is de stond, kom, weiger 't niet.

ALL.

Neen, ik gaa niet.

(Ter zyde.)

„'t Mag my niet lusten;

„'k Vrees die kusten.”

ZEMIRE

Eer ik hem red, kan ik niet rusten.

Ik zelf bragt hem in dit verdriet.

ALL.

Neen, neen, ik gaa toch niet.

ZEMIRE.

Spreek toch wat still. Spaar hem 't verdriet...

Uw meester ging u nooit ter harte.

ALL.

Ik min hem reer;

Hy mint my weer.

ZEMIRE.

Heb deernis dan met zyne finarte,

De tyd is kostlyk: kom.

ALI.

Neen.

ZEMIRE.

Kom.

ALI.

"k Ben doof en stom.

ZEMIRE, voor Ali nederknielende.

Aan uwe kniën,

Wil ik sinceken.

ALI, voor Zemire nederknielende.

't Hart zou breeken:

'k Mag 't niet zien.

(Ter zyde.)

„Ach! myn deernis doet my duchten...”

ZEMIRE.

Geef u over aan myn zuchten.

Kom, wacht niet meer, zo gy hem mint.

ALI, ter zyde.

„Ik ben vermurwd: zy overwint.”

Einde des tweeden bedryfs.

ZEMIRE EN AZOR,
DERDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

Met tooneel verbeeld weder eene prachtige zaal in Azors lustpaleis. In 't verschiet ziet men eenen grooten spiegel, en, op den voorgrond, een klavier, waarop eenige boeken en muzykbladen liggen.

AZOR.

o **W**reede Tovernimf! verkort myn levensdagen,
Of maak een einde aan al myn plaagen.
De schoonheid was 't geschenk door u my toebereid:
Ik heb my zelven met die gunst te veel geleid.
Maar, was dit een vergryp om uwe wraak te ontsteeken?
Wat heeft uw toorn gewoed, om zich aan my te wreken!
Gy hebt me een monsterdier gemaakt;
Doch liet me een menschlyk hart, dat steeds in liefde blaakt;
Ja, wilde dat deeze ysfelyke trekken,
Die zó schrikbaarend zyn, my zo lang overdekken,
Tot ik een jonge schoonheid vind,
Die my, in weêrwil van 't affchuwlykst aanschyn, mint:
Dan moet uw toverkracht verdwynen;
Dan myne schoonheid weét in vollen luister schynen.—
Gestrenge Tovernimf! 't is boven uw bewind.
Gy hebt my wel de magt gegeven
Om de elementen te doen beeven;
Maar, harten zyn alleen van uwe magt ontheven:
Geen Liefde kent uw' dwang; niets kan haar tegenstreeven.

ARIA.

A R I A

Ach! welk een smart greeft ons in 't minnen,
 Wanneer ons hart vergaat in gloed,
 En dat wy nooit een hart verwinnen,
 Dat voor ons medelyden voed!
 'k Vertoon overal yslykheden,
 En ieder zier my schroomend aan.
 Schoonheid beeft, en, voor myne schreden
 Verschrikkend, tracht zy my te ontgaan.

Zou deeze vader, wien 'k gebood
 Zyn dochter in myn magt te geeven,
 Dit wreed besluiten? — Ach! indien hy 't eens besloot,
 Zag ik myn lyden slechts vergroot:
 Want zo myn hart tot haar door liefde word gedreven,
 En zy haar weêrmin my niet schenken kan... ô smart!
 Word ik dan door geweld ooit meester van haar hart?
 Neen! 't is 't geweld datfleeds der schoonen boezem greefde.
 De haat gehoorzaamt vrees; de liefde alleen aan liefde...
 Wat zie ik? ... Hemel!.. Hoe!... Een jonge schoonheid komt
 Dit lustpaleis vertrouwlyk nadren...

(Met levendigheid.)

'k Herken haar leidsman: 'k staa verstomd, ...
 Ik gloei, en ril... ik brand, en 't bloed stolt in myne adren.
 Zou ik haar tegengaan? ô Neen! — Beproven wy,
 Eer ik me aan haar vertoon, haar hart gerust te stellen,

En zien wy, tot wat vreugd haar ziel mooge overhellen,
Op dat die haar geschonken zy.

(Hy vertrekt.)

TWEDE TOONEEL.

ALI, ZEMIRE.

ALI.

Zyt welkom,, juffer. 'k Gaa vertrekken.
Vaarwel...

ZEMIRE.

Hoe!

ALI, de deuren gesloten vindende, zeer verschrikt.

Ach! 't Is met my uit,
Vermits men al de deuren sluit.

ZEMIRE.

Kan dit myn' Ali schrik verwekken?

ALI, met eene luide stem.

Laat ons den gastheer, die zo goed
En deftig ons by zich ontfangt, vóór alle zaaken,
Aan ons goedgunstig zien te maaken,
Wyl zyne goedheid wil dat ik hier blyven moet.

(Stil.)

„Wat deed ik weder hier te keeren?

„'k Verwensch die goedheid, wil ik zweeren.”

ZEMIRE.

Ziet hy 'er lelyk uit? Is hy affchuwlyk?

ALI, *overluid.*

Neen.

ZEMIRE.

Gy hebt het zelf gezegd.

ALI, *op dezelfde wyze.*

Ik? Hemel! welke reën!

Hy fchynt het wel in 't eerst'; maar, met wél toe te kyken...

Ziet hy 'er deftig uit. Hy 's fraai; maar op zyn wyz'.

Hoe mooi zyn aanfchyn zy, wou my niet duidlyk blyken;

Maar hy is jong, en fchat uw kunne op hoogen prys.

En als men is op zyne dagen,

Dan heeft men altyd iets waardoor men kan behaagen.

Voorts is hy ryk en mild, en houd van goeden wyn,

En dat moet u vooräl een bestig teken zyn.

Eens drinkers hart is altyd goedig:

Daarom, mejuffer, wees kloekmoedig:

Gy temt hem straks als hy u ziet;

Want voor uw fchoonheid ftaat hy niet.

Houd u recht op, als hy zal komen,

En nyg voor hem eerbiedig: maar

Laat hem niet merken dat zyne oogen u doen fchroomen,

Want dat waare onbeleefd. Hy zal u zeggen... daar...

Wat weet ik het?... Ik kan 't niet droomen.

Gy antwoord hem beleefd... aldus...

Zo... dat zyn hart zich voel' bewogen.

(Stil.)

Want, onder ons gezegd, zyne oogen
 Staan zo wat wild; dus dacht my flus.
 Gy moet vooräl my niet vergeeten,
 En, zo hy lust had me op te vreeten,
 Zeg hem dan, dat ik graag wat leef.
 Maak, dat myn dienst voor hém steeds in 't geheugen zweev'.

ZEMIRE.

Zou hy nog lang onzichtbaar blyven?

ALI.

'k Geloof het niet: ö neen.

ZEMIRE.

Beschouw
 Dees boeken, dit klavier. — 'k Vertrouw,
 Door deeze uitmuntende bedryven,
 Dat alles vreedzaam is in dit zó schoon gebouw.

ALI.

Hy wil welleevend zyn, en uw jong hartje raaken.

ZEMIRE.

Hy schynt te weeten dat myn ziel veel drifts gevoelt
 Voor de edele muzyk: hy tracht my te vermaaken.

ALI.

Dit is 't gewis wat hy bedoelt.

ZEMIRE.

Myn Ali! Zie eens toe... beschouw eens... gy kunt leezen.

ZE-

ZEMIRE'S KAMER(*). Daar zal 't weezen
Gewislyk, dat hy my voortaan doen woonen wil.
Kom, Ali, open eens...

ALI, met schrik.

Ik bid, mevrouw! zwyg stil;

't Is hier uw eigen huis: ik bid u, doe zelf open.

ZEMIRE, opent de deur, en men ziet in het binnen-
ste van een vertrek van eene ongewoone schoonheid.

Lieve Ali! Zie eens, welk een glans!..

Wat rykdom! Alles schittert thans.

ALI.

Neen, hy ontkeelt u niet: gy moogt iets beters hoopen.

D U O.

ZEMIRE.

Myn vader moet weeten

Dat niemant besloot

Myn onheil of dood.

Gy hebt u gekweten.

Gaa heen, hy moet weeten..

Dat ik ben buiten nood.

'k Hoop hem nog te freelen,

Zyn smarten te heelen;

Dan vrees ik niet meer.

Zo hy blyft in 't leven,

Is me alles om 't even;

Want hy mint my teer.

ALI, zoekende te ont-
snappen.

Ja, wys my maar spleeten.

Myn hart is als lood:

Myn angst is te groot.

'k Vind deuren noch reeten.

Gy bragt my in nood.

Wat vreugd kon my freelen!

Niets kon my verveelen

In 't huis van mynheer,

Wil hy met u leeven,

Is 't hem niet om 't even,

Of ik blyve of keer'.

ZE-

(*) Deze woorden slaan, met blinkende letters, boyen eene deur.

ZEMIRE.

Dit is myn verlangen,
 Dat hy my vergeet',
 My, arme gevangent
 Ik, arme gevangen
 Vergeet dan myn leed.

ALI.

Wat wil hy nog meer?
 Bemint hy u niet even teer?

Dit is myn verlangen,
 Dat gy blyft gevangen,
 Mits hy my vergeet'.

AZOR, zonder te voorschyn te komen.

Gy, slaaf, gaa spoedig heen,
 En laat Zemire alleen.

(Eene der deuren gaat open.)

ALI, wegluchtende.

„Dit was myn wensch, en anders geen.”

DERDE TOONEEL,

ZEMIRE.

Ben thans alleen.—welân.—Hy komt straks: laat hem
 komen. (men?)

Myn boezem klopt my: — maar wat onheil zou ik schroo-
 Myn vader is 't gevaar ontruikt,
 En ik alleen blyf onderdrukt.

De Hemel zal in my de onnozelheid verweeren.
 Ik heb myn' pligt voldaan; myn lot kan licht verkeeren.

VIER.

VIERDE TOONEEL.

ZEMIRE.

Talryk gevolg der Toerninf.

ZEMIRE.

Maar welk een achtbre stoet omfingelt my in 't rond!
 Het schynt een hemelsch hof. — Is 't waarheid, of zyn 't
 droomen?

Wat luisterryk getal! — Het schynt om my te komen. —
 Het draagt my achting toe! — Bedwelming sluit myn' mond.

*(Het gevolg der Toerninf danst een ballet, waarin
 alle tekenen van eerbied voor Zemire uitblinken.)*

VTFDE TOONEEL.

ZEMIRE, AZOR, Gevolg.

ZEMIRE, een' gil geevende en in slaauwte vallende
 op het zien van Azor, terwyl het gevolg toe-
 schiet om haar te ondersteunen.

o Hemel!...

AZOR.

„Wreed gevolg van myne afschuwlykheid!
 Zemire! o myn Zemire! U was dit feest bereid.

Laat zulk een doodsangst u niet treffen.

Gy ziet een monsterdier; ik kan uw' schrik bezeffen:

Dit is de wreede wet van een vertoornde magt,

Die om myn felle smarten lacht.

Maar

44 Z E M I R E E N A Z O R,

Maar ach! Kost ge in dit hart, dat diep gewond is, leezen,
Zoud gy niet langer voor deeze yslykheden vreezen;
Dan kende gy een hart voor u in slaverny...
Zie my niet aan, Zemire, ó neen: hoor slechts naar my.

*(Het gevolg der Toernimf plaatst Zemire in eenen arm-
stoel, en vertrekt op Azors wenken.)*

Z E M I R E, *zeer langzaam bykomende.*

Myn bloed is gantsch verstyfd: ik kan naauw' ademaalen.

A Z O R.

Is 't mooglyk, dat een slaaf, die aan uw voeten knielt,
Dat Azor, die zelf beeft, u schier door schrik ontzielt!

Z E M I R E, *hem aanzienste en weder een' gil gee-
vende.*

Ik sterf. — Gy dood my duizendmaalen. —

Zo gy myn leven nog begeert,

Smeek ik — dat gy te rugge keert.

A Z O R, *zich oprechtende.*

Welaan: ik zal gewillig sneeven,

Zo gy my geen gehoor wilt geeven.

Z E M I R E, *ter zyde.*

„Wat is zyn stem bedeesd, en vol aandoenlykheid!”

(Tegen Azor, op een' vreesächtigen toon.)

Zult gy my niet terstond verslinden?

A Z O R, *verschrikt.*

Wie? Ik! Ik hoop in u altoos myn heil te vinden.

Zemire! U leed te doent!.. ó Hemel! welk bescheid!

ZEMIRE.

Myn hart stelt zich gerust door zo veel tederheid.

AZOR.

A R I A.

Niemant kan beminnen,
 Of word zacht van aart.
 Ik voel my van binnen
 Meer dan gy vervaard.
 Maar hoe! Vreest gy my,
 Daar 't my voegt te beeven,
 Die uw boeijen ly'?
 Verban al uw smart.
 De toorn is gedreven
 Uit myn zuchtend hart.

ZEMIRE, *ter zyde.*

„ 'k Ben van verwondering verrukt en opgetoogen.
 „ Wat yslyke gedaante, en welk een zoet geluid!
 „ 't Is zeker, deeze zachtheid duid
 „ Geen wreedheid aan van 't hart : een onbekend vermogen
 „ Heeft hem, door toverkracht, met deezen schyn omtogen.

AZOR.

'k Ben dan verschriklyk, zo dat ieder my ontvlied?

ZEMIRE, *met verlegenheid.*

Maar... gy zyt de allerschoonste niet.

AZOR.

Gy haat my dan, Zemire...

ZEMIRE.

Ó Neen : alleen de kwaaden
Verdieneu onzen haat.

AZOR.

En zo 'k een' zachten aart
Bezate in dees gedaante... een hart door min belaađen...

ZEMIRE.

Dan waart gy zeer beklagenswaard'.

AZOR.

Beklaag my dan, vriendin. Deeze ysfelyke trekken
Ziet gy 't gevoeligst hart bedekken.
't Is onuitspreeklyk teer en zacht.

ZEMIRE.

Schoon ik u niet te aanschouwen dacht,
Vergaat allengs myn angstig vreezen.

AZOR.

Gy zult myn koningin, myn troost, myn vreugde weezen.
Regeer in dit paleis, — dit hart.
Hier kwelle u nimmer druk of smart.
Beveel als een vorstin, elk zal uw wetten eeren.
Een ongestoord vermaak zal uwe vreugd vermeeren
Wanneer gy, in 't genot der lieflyke eenzaamheid,
Uw hart den wellust sçhenkt dien zy voor u bereid.
Uw ziel is opgevuld met duizend schoone gaaven:
Ik weet, gy mint muzyk en 't werk der letterbraaven;
Vervul hier uwen wensch : gy ziet dat niets ontbreekt.

Voorts,

Voorts, all' wat fraaije konst, all' wat Natuur kan schenken,
Lusthoven hemelsch schoon, zo fraai men uit kan denken.
Gevogelte in dit bosch al zingende opgekweekt,
En bloemen..

ZEMIRE.

Bloemen! ach!..

AZOR.

Uw hand zal die besproeijen;
En, zo u de eenzaamheid somwylen mogt vermoeijen,
Gedooft dan, smeeek ik u, dat zich myn vriendschap voeg'
By all' wat u vermaakt, — dit is my vreugd genoeg.
Hoe heilryk zal myn lot, deeze oogenblikken, weezen!
Gebied my slechts, wanneer gy de eenzaamheid verkiest:
Myn tederheid zal nooit deeze offerhande vreezen,
Wanneer zy zulk een vreugd om u — om u verliest.

ZEMIRE.

Maar ach! myn vader en myn zusters..

AZOR.

Wil niet schroomen.

'k Hoop, door milddaadigheên hun all' te hulp te komen.

Myn rykdom is onschatbaar groot.

Ik red uw' vader uit zyn' nood.

Aan hem alleen sjaa slechts 't verlangen:

Hy zal, all' wat hy wenscht van myne hand ontfangen.

Uw zusteren, sehoon al haar goed verloren zy,

Zal ik ook mildelyk bedenken,

Door haar een huwlyksgift te schenken.

Dit

48 ZEMIRE EN AZOR,

Dit alles, ô Zemire! is slechts een schaduw by
De tedre zorgen, die voor u myn ziel bewoonen,
En door geen schatten of geschenken zyn te toonen.

ZEMIRE.

Maar... Gy vertedert my... zo veel het doenlyk is...

AZOR, verrukt.

Zemire! ô myn Zemire!...

ZEMIRE.

In dees gefaltenis
Gewent myn oog aan u... Ik durf u reeds aanschouwen.

AZOR.

Wil u gerustlyk dan op deeze plaats vertrouwen:

Dat zy voor u een lusthof zy.
Ik weet gy zingt zeer schoon, met smaak, vol melody.
De toon van uwe stem kan my de ziel ontroeren.

Hoe zoud gy my het hart vervoeren,
Indien ge uw' zang my hooren liet!
Ik bid, verzacht myn smart...

ZEMIRE.

Welân: ik weiger 't niet.
Zo gy begeert dat ik zal zingen,
Ben ik bereid...

AZOR.

Wat kan uw goedheid my doordringen!

ZEMIRE.

A R I A.

't Nachtegaalcje, als koningin,
Zingt, met haar kroost, op 't groen der bladen,
En, in haar' zang nooit te verzaaden,

Wekt de Echoos op, verblyd van zinn.

Haare piepende jongen,

Op de takjes gesprongen,

Ver spreiden zich om hoog,

En haar weder genaderd,

Vol moedermin veegaderd,

Verrukken zy haar oog.

Maar! Droevig maar!

De vogelaar

Komt al haar blydſchap haar ontrukken.

Het arme wyfje! Ach! Zie het bukken

Voor haare elend'.

Zy maakt in 't rond haar' rouw bekend.

A Z O R.

Uw zangen zyn voor my zeer bittere jammerklagten.

Kan ik uw zieleſmart ten minſte niet verzachten,

Zo 'k die niet gantsch verdryven kan?

ZEMIRE.

Gy kunt zulks doen.

A Z O R.

Wat eischt gy dan?

Wat wilt gy dat ik doe?

ZEMIRE.

Durf ik myn' wensch ontvouwen. . . .
 Laat my myn' vader en myn zusters nog aanfchouwen.

AZOR.

Zo veel 't my doenlyk is zal ik gehoorzaam zyn.
 Maar mooglyk zult gyzelf my straffen:
 'k Zal u nogthans uw' wensch verschaffen.
 Zie in dit toverglas.

*(Hy wyst Zemire den spiegel aan, die in 't verschiet
 des tooneels geplaatst is.)*

Offchoon 't onmooglyk schyn',
 Zult gy hen samen zien, uw zusters en uw' vader.
 Maar zyt voorzichtig; treed niet nader,
 Opdat het wonder niet op 't oogeblik verdwyn'.

*(Azor wenkt met de hand, en oogenbliklyk verschynen
 Sander, Fatme, en Lisbe, in den toverspiegel.)*

Z E S D E T O O N E E L.

ZEMIRE, en AZOR, op den voorgrond des tooneels.

SANDER, FATME, en LISBE,
 in den toverspiegel.

ZEMIRE.

Myn lieve vader! Zie my weenen.
 Ach! konde ik my met u verëenen!
 Myn lieve zusters! Vader! ach!

Hy

Hy schreit met bitter hartgeklag.

Myn zusters troosten hem : hy vind geen troost in 't zuchten!

Haar liefde baat hem niet in al zyne ongenuchten!

Het schynt zyne oogen zoeken my,

Vol van hartgrievend medely'.

Hy schynt met my te willen spreken,

Naar my zyne armen uit te steeken...

Ach! konde ik in die dierbaare armen vliên!

Of mogt hy my ten minste hooren!

AZOR.

Zemire, dit kan niet geschiên.

ZEMIRE.

Die weigring kan my 't hart doorbooren.

Dat dit ten minste uw weldaad zy,

Dat zyne stem my klinke in de ooren.

AZOR.

Zemire, ach! ach! wat vergt ge my!

ZEMIRE.

Zoud gy deez' wensch my weigren kunnen?

AZOR.

6 Neen. Dit kan ik u vergunnen.

Maar ach! Door myn gehoorzaam zyn

Zal ik myzelv' verraên, verdubbeln myne pyn,

En hun geklag zal my by u verächtlyk maaken.

Maar 'k min u, en die min doet my my zelv' verzaaken.

Myn liefde wil dat ik uw' wensch in 't eind' voldoe.

Gy zult hen hooren. Luïster toe.

D 2

TRIO.

T R I O.

SANDER.

Ach! Laat myn traanen vliên!

Wilt myn geklag toch geen en weêrstand biên.

FATME *en* LISBE.

Ach! Vader! troost u toch, kan dit geschiên.

SANDER.

Wie zal voortaan my zó beminnen?

LISBE.

Wy, vader, wy.

FATME.

Wy, vader, wy.

SANDER.

Wie met die tederheid bezinnen?

LISBE.

Wy, vader, wy.

FATME.

Wy, vader, wy.

SANDER.

Neen! laat myn traanen vliên.

Wilt myn geklag toch geen en weêrstand biên.

FATME.

Denk haar te zien.

SANDER.

Ja, ze is by my:

Haar stem ontroert my 't hart van binnen.

FATME, *en* LISBE.

Gy zyt ons heil.

SANDER.

't is my bekend.

Ik gaf haar 't leven:

Zy doet my sneeven!
 SANDER, FATME, en LISBE.
 Kom weér in 't end'!

ZEMIRE, *zich met drift naar den toverspiegel be-
 geevende.*

Myn vader! ach!...

(Sander, Fatme en Lisbe verdwynen uit den tover-
 spiegel.)

Z E V E N D E T O O N E E L

ZEMIRE, AZOR.

ZEMIRE.

o Wreedel!

AZOR.

Ik had het u voorspeld.

Gy deed de toverkracht verdwynen.

ZEMIRE.

Myn' vaders droeve staat heeft my de ziel ontfeld.

Laat hem weér voor myn oog verschynen,

Of my vertrekken, om hem weér te zien.

AZOR.

o Smart!

Wat deed ik toch!

ZEMIRE.

Hy kwynt. De wanhoop slaat hem neder.

D 3

Ver-

54 ZEMIRE EN AZOR,

Vermurwt u geen geweene eens vaders, die zó teder
My mint!

AZOR.

Zemire! Ach! zwyg. Wat valt uw eisch my hard!
Ik min u, en ik sterf indien ik u moet derven.

ZEMIRE.

Eén uur, één oogenblik, dit is my tyds genoeg:
Dan stel ik hem gerust, eer hem de smart doet serven.

AZOR.

Hoe knellende is uw boei, waarin ik zuchtend zwoeg!
Wat hebt ge op myne ziel een onbepaald vermoogen!
Gaa heen: Gaa heen. Aanschouw uw' vader voor uwe oogen,
Dien vader zó bemind, en stel zyn hart gerust.
Zeg hem dat ik voor u, ja, door u slechts kan leeven,
Dat gy zyt al myn hoop, myn heil, myn levenslust,
Ja, dat ik ben uw slaaf, gy, myn vorstin gebleven.
Maar, myn Zemire! Ik smeek dat ge eindlyk wederkeert.
Ik bid u zweer my dit.

ZEMIRE.

Ja, 'k zweer 't.

AZOR.

Gy ziet, de zon is reeds aan 't daalen:
Zo zy haar koesterende fraalen,
Eer gy terug keert, in de zee heeft uitgedoofd,
Word, van dat oogenblik, myn ondergang besloten,
Door smart en wanhoop afgesloofd...

Zeg

Zeg uwen vader dan: „ ik heb zyn bloed vergoten,
„ Ik heb hem zelf den dolk in 't zuchtend hart gestooten.

ZEMIRE.

Ik u doorsteeken! Ach! Dit waar' myn doodstreek. Neen!
Uw goedheid is te groot. Myn hart is zó bewogen,
Dat ik voor u... Ach! waart gy schooner in myne oogen!
Waarom misgunde u 't lot?...

AZOR.

Herstel zyn grimmigheên.

*k Vertrouw myn leven en geluk aan uwe handen.

Gaa heen: zo gy niet bleeft getrouw,

Denk nooit dat ik my wreken zou:

ô Neen, Zemire; ik voel te sterk myn liefdebanden. —

Ontfang deez' wondren ring van my:

Zo gy dien draagt dan zyt gy vry

En niet meer in myn magt. — Ik durf u dien vertrouwen.

ZEMIRE.

Wat groote goedheid, die myn ziel aan u verbind!

AZOR.

Zo gy my weder wensch te aanschouwen,

Werp hem dan weg, opdat myn oog u wedervind'.

ZEMIRE.

Ik maak my dit vertrouwen waardig,

En wil dit kostlyk onderpand

Verdienen, door het zelf te werpen uit myn hand.

AZOR.

Vaarwel, Zemire: keer toch vaardig.
 Vergeet dengeenen niet, die u bemint en acht,
 En, met het grootst' verlangen, wacht.

Einde des derden Bedryfs.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Het tooneel is gelyk in het tweede bedryf.

SANDER, daarna ALI.

SANDER, *by eene tafel zittende, en zeer mistroos-
tig zyn' hoofd met zyne hand ondersteunende.*

Myn ramp is al te groot! — Zemire! ó Myn Zemire!
Ge ontvlucht uw' vader dus uit oudrenliefde! — ó Deugd!
Hoe groot is uwe kracht! — Reeds van haar teêrste jeugd,
Begeert gy dat die in den boezem zegenviere
Van myn beminde spruit Zemire!
Hoe schoon zyt gy, ó Deugd! — Dat elk u wierook zwiere! —
Maar 't lyden is te groot. . .

ALI, *verschrikt opkomende.*

Mynheer!!! . . .

SANDER.

Wat nieuw verdfiet? . . .

ALI.

'k Zag in de lucht. . .

SANDER.

De lucht? . . .

ALI.

Ik zag. . . Ik weet het niet.

D 5

ARIA

A R I A.

Ik ben nog in de war:
 't Was als een vuurge kar,
 Of 't was een wolkenwagen
 Omhoog, op lucht gedraagen.
 Neen, 't was, een vuurge kar.
 Ik zag het wél. Ik beef van schrik.
 Licht daalt zy hier, dit oogenblik.
 Twee draaken trokken snel en vlug,
 Met vleugels op hunn' rug;
 Hun vuurge tanden blonken
 By d'openstaanden muil;
 En hun gezicht, vol vonken,
 Was als een helsche kuil.
 Ik ben nog in de war:
 't Was als een vuurge kar,
 Of 't was een wolkenwagen,
 Omhoog, op lucht gedraagen.
 Of mooglyk was het niet met al.
 Wanneer men vreest, dan is men fomtyds mal,

S A N D E R.

En wat ligt me aan die kar, of aan die wolk gelegen?

A L I.

Ó, Niets: maar 't zal, naar allen schyn,
 Weêr de een of andre koopman zyn
 Die reist, voor zyn vermaak, langs bovenaardsche wegen.
 Voor my, 'k dank hartlyk voor die klucht,
 En 'k reis nooit weder in de lucht;
 Die laat ik voor de vogels over:

Ik

Ik leef hier liever slecht en pover,
 Dan in de lucht, gelyk een heer;
 Dan kom ik niet van boven neêr.
 Wie voor den aardkloot is geboren
 Die blyve er op, of gaat verloren.
 Ik blyf dan hier, en leef gerust.
 Ik heb in 't buitlen niet veel lust.
 Veel menschen vliegen zonder teugels:
 Ik vlieg niet hooger dan myn vleugels. . .

*Ali, in 't volgende tooneel niets te spreken hebbende,
 blyft, en vertrekt beurtelings, of blyft in 't geheel
 tot aan het einde, volgens zyn goetvinden;
 terwyl hy, naar den eisch der omstandig-
 heden en van zyn karakter, zich met
 verscheidene zaaken bezig houd.*

T W E E D E T O O N E E L.

ZEMIRE, FATME, LISBE, SANDER, ALI.

FATME en LISBE te samen; Zemire binnenleidende.

Zie onze zuster.

ZEMIRE, Sander omhelzende.

Ach! myn vader! . . .

SANDER.

Dochter! Ach!

Zyt gy het wel? Mag ik u in myn' arm aanschouwen?

ZEMIRE.

't Is Azors gunst, waardoor u dit gebeuren mag.
 Hyzelf zond my terug; hy kon zich niet weêrhouên,
 Noch aan myn smeeken wederstaan.
 'k Heb maar één oogenblik, 'k moet u daarin, myn vader,
 Van uwe dwaaling zien te ontslaan.
 Houd op van treuren. Ken hem nader,
 En vrees niet meer voor my. 'k Ben niet beklagenswaard',
 Of minder, dan uw vrees kan meenen.
 Hy heeft voor my den zachtsten aart,
 De teêrste zorgen, die ooit minnaar kan verleenen.
 Ja zelfs berooft hy zich van my:
 Dit is voor hem de wreedste dwinglandy;
 En, zo ik langer toef, slaat wis zyn hart aan 't weenen.

SANDER.

Hoe!

ZEMIRE.

Blyf ik langer, is zyn dood
 Bepaald. Bedroef u niet, myn vader, om myn' nood,
 'k Ben zeer gelukkig. 'k Gaa. Vaarwel...

SANDER, *Zemire wederhoudende.*

Wat moet ik hooren!
 Myn dochter me andermaal ontrukkt! voor my verloren!

ZEMIRE.

Ik heb het hem beloofd. Hy wacht my. 't Is myn pligt.

SANDER.

Wreedäartig kind! Ge ontvlucht uw' vaders aangezicht!

Gy

Gy kent de rampen niet, die gy myn hart deed lyden.

ZEMIRE.

Ik zocht myn' eigen dood, om d' uwen te vermyden.

Ik vond een' edelmoedig' vriend,

Daar 'k dacht een' meester aan te treffen.

Gy kunt zyn goedheid niet bezeffen:

Ja, hy verdient van elk te zyn bemind.

Hy is voorwaar niet boos, maar medelyden waardig.

SANDER.

Hoe! Gy beklagt hem!

ZEMIRE.

Ja, want hy is zeer goedäartig.

En, naar 't my toeschynt, is hy niet

Zulk een verschriklyk dier geboren, als men 't ziet.

Wy waaren niet zo haast by een gekomen,

Of hy deed niet dan angstig schroomen,

Als of zyn heil in my bestond.

SANDER.

Dit is alleen een wreede vond.

Hy wil voor u slechts strikken spannen,

Om u te wisser te overmannen.

ZEMIRE.

o Neen, myn vader, hy gaf my

Verzekring van zyn liefde en trouwe.

SANDER.

Dat myn Zemire nooit op zulk een schynschoon bouwe!

Ik

ZEMIRE EN AZOR,

Ik merk, myn kind, veel meer dan gy,
Den grond van zyn misdaadig poogen.

ZEMIRE.

Hy heeft Zemire niet bedrogen.
Maak op zyn goedheid vasten staat.

SANDER.

'k Verwensch zyn goedheid, die ik haat;
En nooit moet hy myn' dank verwachten.
Myn kinders zyn al 't geen ik op de wereld heb,
By haare onnozelheid is alles te verachten:
Zy zyn 't alleen daar ik vermaak in schep.

ZEMIRE.

Myn vader, gy zoud hem onteeren...

SANDER.

En gy, gy tracht hem te verweeren,
Ja zelfs naar hem terug te gaan!
Wat doet uw ziel zó hevig aan?

ZEMIRE.

Het medelyden.

SANDER.

Ó Zemire!

Dat nooit uw hart den teugel viere
Aan dees bedwelming! Ach! hy heeft
Door zyne toverkracht, uw zinnen overwonnen.
Hy treft u 't hart!...

ZEMIRE.

Veel meer dan gy zoud denken komen,
Myn vader, wyl hy steeds voor myn verbeelding zweeft.

SANDER.

Hy heeft uw teêrheid overrompeld:

ZEMIRE.

Zyn druk heeft my in druk gedompeld,
* Ontveins het niet, ó neen.

SANDER.

Dat monsterdier!...

ZEMIRE.

ó Ja.

Myn vader, hoor my eerst, en vonnis my daarna.

Toen hy my hield in zyn vermogen,

Alleen, en hulploos neêrgebogen,

Verlangde ik weêr te zyn by u:

Dit stond hy toe, maar 't was te weinig in zyne oogén.

Ik bid, myn vader, oordeel nu

Of zyne ziel door liefde wierd bewogen:

Hy maakt my vry, en wil dat ik myn eigen lot

Beflisen zal, maar sterft zo ik hem durf begeeven.

Hy selde in myne hand zyn sierven en zyn leven,

En hangt volkomen af van myn gebod:

Befchouw hiervan dit pand: zyn trouw is onvergangklyk.

(Zy toont den ring aan haaren vader.)

SANDER.

Dees ring?...

ZEMIRE.

Dees ring maakt me onafhanklyk...

SANDER.

Van al de kracht der wraakgodin?

ZEMIRE.

En ook van haaren wil.

SANDER.

Gy schenkt my 't leven weder,

Zemire.

ZEMIRE.

Is dit van zyne min
Geen blyks genoeg? Wat mint hy teder!

SANDER.

Dus dreigt zyn felle wraak voortaan alleenlyk my.
Zemire, wacht u wel ooit deezen ring te misfen.

ZEMIRE.

Myn vader, ach! Wat vordert gy!

SANDER.

Dees ring moet al uw heil beflissen...
Bewaar dien altoos wel...

ZEMIRE

Zou ik hem, die my wacht,
Deez' ongelukkigen, die my zó teder acht,

Zó snood, zó trouweloos verraaden?
 Zyne afgepynde ziel met ramp op ramp belaauden?
 Neen. Dat ik alles eer' aan hém verschuldigd blyv'.
 Indien hy deugdzaam is van harte,
 Blyft hy gevoelig voor myn smarte;
 Zo hy boosaartig is, en veinst in zyn bedryf,
 En my alleen beproeven wilde,
 En ik hem dus beleedigd had;
 Wat was 'er dat zyn' wraaklust sildelde?
 Myn vader, 'k hoop dat gy bevat
 Dat gy me onmooglyk kost beschermen.
 Bedenk eens, zo hy my kwam scheuren uit uwe armen...

S A N D E R.

Hy kome vry.

Z E M I R E.

Ik smeek u, laat
 Me u redden uit uw' jammerstaat.

Q U A T U O R.

Z E M I R E.

Ach! ik beeve. Wat vermogen
 Overwint zyn groote magt?

S A N D E R.

Ja, myn schreiën zal het poogen:
 Ik bestorm daardoor zyn kracht.

Z E M I R E.

Neen, uw ramp word niet verzacht,
 Dan door tranen uit myne oogen.

E

S A N.

SANDER.

't Hevigst woeden word verächt,
Als ons is de hoop onrvlucht.

ZEMIRE.

Ach! myn vader!...

SANDER.

'k Toon 't te weezen.

ZEMIRE.

Minde gy my ooit voordeezzen,
Gan, dat ik dees plaats onrvlucht?

FATME, en LISBE, tegen Sander.

Ach! konde ik uw smart geneezen,

'k Was niet voor zyn' toorn beducht.

SANDER, tegen Zemire.

Cy, myn kind, myne uitgeleezen,

Gy zyt al myn zielsgenuecht.

ZEMIRE.

Hy zal mooglyk zelf hier komen:

Wil dan schroomen,

Laat my gaan.

FATME.

Wat dan gedaan?

LISBE.

Wat dan gedaan?

SANDER.

Laat hem komen:

'k Zal niet schroomen,

Maar hem staan.

ZEMIRE.

Met gehoorzaamheid te vreden

Is 't waarfchyndlyk dat hy bukk':

Jongkheid en onnozle zeden

Zyn licht de oorzaak van geluk.
 Jongkheid en onnozle zeden
 Wekken licht zyn tederheden.

FATME en LISBE.

Met gehoorzaamheid enz.

SANDER.

'k Zal, door myn standvastigheden,
 U doen ichenken aan myn' druk.
 Hoort hy niet naar myn gebeden,
 Dat hy my dan 't hart ontrukk'.

ZEMIRE.

Ach! ik beeve: wat vermogen

Overwint zyne groote magt, enz.

SANDER.

't Hevigst woeden word verächt,
 Als ons is de hoop ontvlogen.

ZEMIRE, *den ring driftig wegwerpende.*

Myn zusters! Blyft de troost van onzen vader.

(Zy vertrekt zeer spoedig.)

SANDER.

Ach!

Ze is reeds myn oog ontvlucht!

FATME, en LISBE.

Myn vader!...

SANDER.

Myn geklag

Heeft nimmer weér een einde: ik moet het leven haaten.

Wilt me aan myn droefheid overlaaten.

E 2

Het

Het monfterdier vervolg' me vry;
Ik terg daartoe zyn raazerny.

(Hy vertrekt wanhoopig: Fatme, Lisbe en Ali volgen hem driftig na, en oogenbliklyk verändert het tooneel, en verbeeld een gedeelte der lusthoven van Azor, zynde een afgelegen bosch, door het welk eene beek stroomt, en waarin eene donkere grot gezien word.)

DERDE TOONEEL.

AZOR, als in mymering loepende dwaalen.

RECITATIVO OBLIGATO.

'k Zie de zon in de zee gedreven,
En Zemire keert nog niet wêr!

'k Ben alles kwyt. Wat baat my 't leven?
Zemire! Gy verlaat me! ò neen, ik leef niet meer.

A R I A.

Gy, Zemire! doet my sneeven

Gy hebt my te snood verraên

En waarom zou 'k langer leeven?

Ieder ziet my schroomend aan.

Ach! konde ik het licht ontgaan!

Zo, in al myn' druk, myn smarte,

Aan myn wraake wierd voldaan...

Aan myn wraake!! 't Breekt my 't harte!

't Waar' te snood dacht ik hieraan.

Neen! Geen wraakkan hier bestaan.

Myn

Myn noodlot is vervuld : het doet my hier bezwyken :

Ik vind myn graf in deeze grot ;

't Zal my niet meer veröngelyken :

Ik sterf, en stel een perk aan 't lot.

(Hy werpt zich in de grot.)

V I E R D E T O O N E E L.

Z E M I R E.

A R I A.

Azor! Azor! — Vergeefsch roept u myn klaagen.

Ik hoor alleen

Myn' weërgalm als ik ween.

Zie hier Zemire, uw welbehaagen.

Ja, zy ontfangt uw wettten, anders geen.

Azor! Azor! — Vergeefsch roept u myn klaagen.

Ik hoor alleen

Myn' weërgalm als ik ween.

Helaas ! uw zielvriendinne

Gevoelde een' minnegloed. —

Veel meer dan in 't beginne

Roept myn gemoed :

„k Min u, Azor ! ja 'k minne" !!!.

70 ZEMIRE EN AZOR,

(Het tooneel verandert eensklaps in Azors prachtige lusttuinen, aan wier uiteinde zich een paleis van eene schitterende schoonheid opdoet: in deszelfs midden vertoont zich Azor zittende op eenen troon, in den vollen luister van zyne vorige schoonheid, terwijl een luisterryk hofgezin hem, vol eerbied, omringt.)

VYFDE TOONEEL.

ZEMIRE, AZOR, Gevolg.

AZOR, verrukt.

Zemire!...

ZEMIRE, insgelyks verrukt.

Ach! Azor!.. Goôn!.. waar ben ik?...

AZOR, spoedig toetredende.

In myne armen. —

De Hemel wilde in 't eind' zich over ons ontfermen.

Hy maakt u schooner nog dan gy voordeezen waart.

ZEMIRE.

Hoe! Gy zyt Azor! Kan het weezen!

AZOR.

Ja, 'k ben dat monsterdier dat straks u heeft vervaard,
Dat ge, ondanks al uw' schrik, niet haaten kost voordeezen.

Gy, gy verbreekt de toverkracht:

Voor u bezwykt haar woede en magt.

Gy geeft my aan myn volk, ja, aan myzelven weder.

De

De troon is een geschenk dat ik van u ontfang:
 Bekleed daarop uw plaats, dit is 't wat ik verlang.
 Myn kroon verfiere uw kruin, en dit geschenk, hoe teder
 U toegedeeld, is 't minst van all'
 Wat u myn goedheid schenken zal.

ZEMIRE.

Wat heil! Wat wonderwerk! En dit door my verkregen!

AZOR.

De Tovernimf laat zich in 't eind' door u beweegen.
 Gy hebt haar gramfchap uitgeblusht.

ZEMIRE.

Wat heb ik u beklaagd!

AZOR.

In al haar grimmigheden
 Liet zy me een hart nogthans, daar gy wierd aangebeden.

ZEMIRE.

Dit ftefde ook ftraks myn ziel gerust.
 Voltrek thans uw weldaadig poogen:
 Gun dat myn vader wederkeer'.

AZOR.

Gy zult hem zien.

ZEMIRE.

'k Staa opgetogen...

AZOR.

Ja zelfs bezit hy u ook weêr.

ZEMIRE EN AZOR,
ZESDE TOONEEL.

ZEMIRE, AZOR, DE TOVERNIMF,
Sander binnenleidende,

FATME, LISBE, en ALI.

DE TOVERNIMF, *zonder te voorschyn te komen.*

Kom, tred nader,
Deugdzaam vader,
Zie uw dochter wederom.

ZEMIRE, *zich in de armen van haaren vader werpende.*

Ach!...

AZOR, *tegen Sander.*

Zie me ook in uw vermogen
Neêrgebogen.

ZEMIRE.

Vader! kom:

Kom, beschouw... 't is Azors weezen.

SANDER.

Uitgeleezen!

Alles is my reeds bewust.

ZEMIRE.

Is uw gramschap nu gebluscht?
Zult gy nóg onbuigbaar blyven?

AZOR, *tegen Sander.*

Ach! Vergeef 't geen ik misdeed.

Voor-

Voorspoed zal op u beklyven;
 Alles wat ik zal bedryven
 Heele, is 't mooglyk, al uw leed.

ZEMIRE, *met tederheid.*

Ach! myn vader!...

AZOR.

Uit uw handen
 Wacht ik dees geliefde spruit.
 Bind ons zelf in huwlyksbanden.
 Myn heil rust in uw besluit:
 Haar heil durf ik niet beperken.

SANDER.

Dat kunt gy alleen bewerken.
 Ach! Dat niets uw blydschap sluit!
 Droefheid is niet meêr te merken:
 Al myn hartgetreur is uit.
 'k Maak u, Bruidegom...

(Tegen Zemire.)

U, Bruid.

*(Hy neemt Zemires hand en legt dezelve in die van Azor,
 en omhelst hen beiden tederlyk.)*

LAAT.

ZEMIRE EN AZOR,
LAATSTE TOONEEL.

DE VORIGEN, DE TOVERNINF, gevolgd van
haaren luisterryken hofstoet.

DE TOVERNINF.

Gy ziet, ô Azor! dat de Deugd
Het voorrecht heeft der schoone jeugd.
Zy is als deeze in staat om harten te overwinnen.
Blyf dus altoos aan haar verkleefd;
En, zo gy naar myn wetten leeft,
Zult gy gelukkig zyn, met al wie deugd beminnen.
En gy, Zemire, thans gezeten op den troon
Van't koopryk Ormus! gy, die deugdzaam zyt en schoon!
Dat uwe kroon altoos door deugden blyv' bepaerd!
Dan voert de Faam uw' lof naar ieder oord der waereld,
Van daar de zon verryst, tot daar zy nederdaalt:
Dan word gy, anderen ten voorbeeld, afgemaald
Door Febus dichtpenfeel, op grootfche speeltooneelen!
Gelyk, door fchilderkonst, op hemelfche tafreelen,
Der vaden deugden, vol van luister, staan verbeeld,
Opdat daardoor het hart der kindren word' geftreeld.
Dit eiland, wyd beroemd door zynen paerelhandel,
Verbreid hierna uw' roem en onbevlekten wandel,
Uit zynen driehoek (*), langs het Indiaanfche zout,

Tot

(*) Het eiland *Ormus*, in de Tartaarfche taale *Necrokin* genaamd, heeft den vorm van eenen driehoek, en word bewoond meest door Arabieren; men vind 'er ook Jooden, Kristenen en Mooren. Dszelfs landtaal is de Perfiaanfche.

Tot in een wingewest, dat Deugd een' zetel bouwt:
 Ja 't goudryk Azia moog' met uw' luister praalen;
 Gy zult Euroop' niet min' door haaren glans bestraalen,
 Van daar de stille Seine uit steil gebergte vloeit,
 Tot daar de vruchtbre Rhyn Batavië besproeit:
 Gy heerscht hier in het land der winzieke Arabieren;
 Daar zult gy heerschen in het hart der Batavieren:
 Dat vryheidlievend volk vlecht, voor de Deugd alléén,
 Sints hen de zon het eerst bescheen,
 Zyne eeuwig groenende lauwrerien.

Welân, myn hoffsloet! Vier deez' luisterryken dag
 Door vreugdbedryven: toon Zemire diep ontzag.
 Onttrek myn' Azor thans noch vreugd, noch pligtbetooning.
 Zemire is uw vorstin, en Azor weêr uw koning.

*(De Toerninf vertrekt, en Azor geleid Zemire naar
 den troon, en plaatst haar op denzelfen, aan
 zyne rechthand. De hoffsloet van Azor en die
 der Toerninf vieren den bruilofstdag van
 Zemire en Azor, met balletten en vreugd-
 bedryven, waarna, allen op den voor-
 grond des tooneels getreden zynde,
 het volgende gezongen word.)*

D U O.

ZEMIRE, en AZOR.

O Min! ó Min! wanneer uw kracht
 Een teder hart brengt in uw magt,
 Wat wreede smarten doet gy 't lyden!
 Maar welk een vreugd geneest die smart!
 Gy baart veel druk en veel verblyden.
 Wat kwaad, wat goad doet gy aan 't hart!

(Dit word door de Chorus herhaald, en, nadat Azor Zemire weder naar zynen troon geleid, en zich nevens haar op denzelven geplaatst heeft, word het zangspel met een deftig Ballet besloten.)

E I N D E.

M I S S T E L L I N G E N .

Bladz. 10. reg. 5. van onder, *haar arm'*, lees, *haar' arm.*

— 26. — 4. ——— *onze*, lees *onz'*

— 36. — 13. ——— *zy heeft*, lees *gy hebt.* Edoch dit
is, onder het afdrukken, in veele
exemplaaen, reeds verbeterd.

— 57. — 5. ——— *zegenviere*, lees, *zegeviere.*

Op Bladz. II. achter deeze woorden: *die hem, op het zien van
Azor, door schrik ontvalt.* moet nog het volgende gevoegd worden:
*De tafel verzinkt voor de voeten van Ali, welke vol ontsteltenis op-
springt.*

I N D E V O O R R E D E .

eenen welgegronden lees eenz welgegronde

De Gecommitteerden tot de zaken van den Schouw-
burg hebben, volgens Octroy door de Heeren Staten
van Holland en Westvriesland, den 5den November,
1772. aan hen verleend, het recht van deze Privilegie,
alleen voor den tegenwoordigen Druk van ZEMIRE
EN AZOR, Zangspel, vergund aan J. HELDERS
en A. MARS.

Amsteldam, den 6. Augustus, 1783.

Geene Exemplaren zullen voor echt erkend worden,
dan die door één' der gemelde Gecommitteerden onder-
teekend zyn.

J. De Wipphus

